

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko – správní

Analýza korupčních trestných činů v regionech ČR

Diana Raichlová

Bakalářská práce
2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Diana Raichlová**
Osobní číslo: **E13784**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Ekonomika pro kriminalisty a celníky**
Název tématu: **Analýza korupčních trestných činů v regionech ČR**
Zadávatel katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je vymezení trestných činů, které jsou v podmínkách ČR vnímány jako korupce. Práce bude dále obsahovat analýzu časových řad statistik Policie ČR a komparaci regionů ČR z hlediska míry jejich zasažení korupcí.

Osnova:

- Teoretická východiska problematiky korupce.
- Vymezení korupčních trestných činů.
- Analýza korupčních trestných činů v regionech ČR.
- Komparace regionů ČR z hlediska míry jejich zasažení korupcí.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 35 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

- DANČÁK, B., HOLOUŠEK, V., ŠIMÍČEK, V. Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2006. 309 s. ISBN 80-210-4062-9
DAVID, V., NETT, A. Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, 345 s. ISBN 978-807-1795-629
CHMELÍK, J., TOMICA, Z. Korupce a úplatkářství. Praha: Linde, 2011, 283 s. ISBN 978-80-7201-866-6
PAVLIŠOVÁ, R., BUREŠ, R. Občan proti korupci: příručka občanské protikorupční sebeobraně. Praha: Transparency International - Česká republika, 2013, 52 s. ISBN 978-80-87123-19-5
PETROVSKÝ, K. Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2007, 192 s. ISBN 80-868-6194-5
VOLEJNÍKOVÁ, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting, 2007, 390 s. Cesta k finanční svobodě. ISBN 978-80-7259-055-1

Vedoucí bakalářské práce:
Ing. et Ing. Veronika Linhartová, Ph.D.
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: 4. září 2016
Termín odevzdání bakalářské práce: 28. dubna 2017

doc. Ing. Romana Procházková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 4. září 2016

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 18.4.2017

Diana Raichlová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce Ing. et Ing. Veronice Linhartové, Ph.D. za její odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce.

ANOTACE

Tato bakalářská práce je zaměřena na analýzu korupčních trestných činů v regionech České republiky v letech 2008 až 2016. První část práce obsahuje vymezení trestných činů, které jsou v podmínkách České republiky vnímány jako korupční. Druhá část je zaměřena na analýzu časových řad statistik Policie ČR a komparaci regionů České republiky z hlediska míry jejich zasažení korupcí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Korupce, trestný čin, region, Česká republika, Policie ČR, Trestní zákoník, úplatek, úřední osoba, časové řady.

TITLE

The analysis of corruption criminal acts in the regions of Czech Republic

ANNOTATION

This bachelory thesis is focused on the analysis of corruption criminal acts in the regions of Czech Republic between years 2008 and 2016. The first part contains the definition of criminal acts that are perceived as corrupt in the Czech Republic. The second part focuses on the analysis of time series of police statistics and comparison of the regions of the Czech Republic from a viewpoint of how much individual regions were affected by corruption.

KEYWORDS

Corruption, crime, region, Czech Republic, police, criminal law, bribery, officer, time series.

OBSAH

ÚVOD	10
1 VYMEZENÍ POJMU KORUPCE	11
1.1 ZNAKY A SUBJEKTY KORUPCE.....	12
1.2 FORMY KORUPCE A ZPŮSOBY CHOVÁNÍ S NÍ SOUVISEJÍCÍ	13
1.3 PŘÍČINY A DŮSLEDKY KORUPČNÍHO JEDNÁNÍ.....	17
2 VYMEZENÍ KORUPČNÍCH TRESTNÝCH ČINŮ	19
2.1 ÚPLATKÁŘSTVÍ	20
2.1.1 <i>Přijetí úplatku</i>	21
2.1.2 <i>Podplácení</i>	22
2.1.3 <i>Nepřímé úplatkářství</i>	22
2.2 TRESTNÉ ČINY ÚŘEDNÍCH OSOB	23
2.3 SOUVISEJÍCÍ TRESTNÉ ČINY	24
3 BOJ PROTI KORUPCI V ČESKÉ REPUBLICE	26
3.1 NÁRODNÍ ÚROVEŇ	27
3.1.1 <i>Policie České republiky</i>	27
3.1.2 <i>Úřad vlády České republiky – Oddělení boje s korupcí</i>	28
3.1.3 <i>Nadační fond proti korupci</i>	29
3.2 MEZINÁRODNÍ ÚROVEŇ.....	30
3.2.1 <i>Organizace spojených národů</i>	30
3.2.2 <i>Transparency International</i>	30
4 ANALÝZA KORUPČNÍCH TRESTNÝCH ČINŮ V REGIONECH ČESKÉ REPUBLIKY	32
4.1 VÝVOJ KORUPČNÍCH TRESTNÝCH ČINŮ V REGIONECH ČR.....	32
4.2 POČET KORUPČNÍCH TRESTNÝCH ČINŮ V REGIONECH ČR	34
4.3 PODÍL KORUPČNÍCH TRESTNÝCH ČINŮ NA CELKOVÉ KRIMINALITĚ.....	36
4.4 OBJASNĚNOST KORUPČNÍCH TRESTNÝCH ČINŮ	37
4.5 VÝŠE ŠKODY ZPŮSOBENÁ KORUPČNÍ TRESTNOU ČINNOSTÍ.....	38
4.6 ČETNOST KONKRÉTNÍCH KORUPČNÍCH TRESTNÝCH ČINŮ	40
4.7 HODNOCENÍ KRAJŮ NA ZÁKLADĚ SHLUKOVÉ ANALÝZY	41
4.8 HODNOCENÍ KORUPCE V REGIONECH ČR ZE STRANY MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ.....	43
4.9 KORUPČNÍ KAUZY	45
4.9.1 <i>Karlovarská losovačka</i>	45
4.9.2 <i>ROP Severozápad</i>	46
4.9.3 <i>Nákup vozidel Pandur</i>	47
ZÁVĚR	49
POUŽITÁ LITERATURA	51

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Počet korupčních trestných činů v regionech ČR.....	34
Tabulka 2: Pořadí regionů ČR podle počtu korupčních trestných činů v letech 2008 – 2016 ..	36
Tabulka 3: Výše škody v tis. Kč způsobená korupční trestnou činností v regionech ČR v letech 2008-2016.....	39
Tabulka 4: Podíl výše škod korupčních trestných činů na celkové kriminalitě ČR v letech 2008 - 2016 vyjádřený v %.....	40
Tabulka 5: Součty konkrétních korupčních trestných činů v regionech ČR v letech 2008 – 2016.....	40

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Nositelé protikorupčních aktivit v České republice	27
Obrázek 2: Vývoj korupčních trestných činů v regionech ČR v letech 2008 – 2016.....	33
Obrázek 3: Počet korupčních trestných činů na obyvatele v regionech ČR v letech 2008 - 2016.....	35
Obrázek 4: Podíl korupčních trestných činů na celkové kriminalitě ČR v letech 2008 – 2016	37
Obrázek 5: Podíl objasněných korupčních trestných činů na zjištěných korupčních trestných činech v letech 2008 – 2016.....	38
Obrázek 6: Korupční trestné činy dle TZ v regionech ČR v letech 2008 – 2016.....	41
Obrázek 7: Dendrogram shlukové analýzy regionů České republiky	42

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
ICC	Mezinárodní obchodní komora
MMF	Mezinárodní měnový fond
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
Sb.	Sbírka zákonů
TI	Transparency International
TZ	Trestní zákoník
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

ÚVOD

V současnosti je korupce závažným celosvětovým problémem, který sužuje vlády jednotlivých zemí i samotné obyvatele. Korupce je na vrcholu zejména v rozvojových zemích, nicméně ani ty nejvyspělejší státy jí nejsou ušetřeny. Projevuje se bez ohledu na státní zřízení, politický režim i hospodářskou situaci, bez ohledu na stupeň ekonomické vyspělosti země či na její zapojení do mezinárodní ekonomické integrace. Je jedním ze stálých témat nejen ekonomického, ale i společenského zkoumání a dostává se jí stále více pozornosti. Řada autorů se tomuto tématu věnuje velice intenzivně, ale k přijetí jednotné definice tohoto pojmu stále ještě nedošlo.

Pro kvantifikaci míry korupce existuje celá řada postupů založená na tzv. měkkých datech, která jsou získávána na základě průzkumů a dotazníkových šetření. Nicméně je ale nutné mít stále na paměti, že všechny tyto přístupy založené na měkkých datech měří zejména vnímání korupce, nikoliv objektivní a kvantitativně vyjádřenou aktuální míru korupce. Tu v určité míře poskytují analýzy založené na základě dostupných statistických dat, která nejsou v praxi běžně dostupná, protože korupce se velice těžko odhaluje a dokazuje. Strany v korupčním vztahu mají zájem na důkladném skrývání svých korupčních praktik. Z toho důvodu bývá odhaleno pouze mizivé procento těchto činů. Policejní statistiky jsou ale jediným zdrojem tzv. tvrdých dat.

Z řady dotazníkových šetření v prostředí České republiky vyplývá, že míru korupce naprostá většina obyvatel hodnotí jako velmi vysokou a považuje ji za jeden z nejzávažnějších problémů společnosti. Problém korupce v České republice je spojen zejména s fungováním státní moci a zneužíváním veřejných prostředků. Nedokonalá správa veřejných věcí vytváří podmínky pro neúčelné, netransparentní a neefektivní využívání veřejných zdrojů a umožňuje jejich korupční zneužívání. Nedostatečné kontrolní mechanismy, nízké sankce a protikorupční politika zaručují značnou bezstarostnost aktivit spojených se zneužíváním veřejných prostředků.

Cílem bakalářské práce je vymezení trestných činů, které jsou v podmínkách ČR vnímány jako korupční. Práce bude dále obsahovat analýzu časových řad statistik Policie ČR a komparaci regionů ČR z hlediska míry jejich zasažení korupcí.

Cíl práce bude naplněn na základě vymezení teoretických východisek problematiky korupce, vymezení korupčních trestných činů, analýzy korupčních trestných činů v jednotlivých krajích České republiky a vzájemné komparace těchto regionů z hlediska míry jejich zasažení korupcí.

1 VYMEZENÍ POJMU KORUPCE

Korupce je v současnosti závažným celosvětovým problémem. Není to ale problém pouze dnešní doby, v různých formách se korupce vyskytovala v průběhu celé historie lidstva. Korupci lze nalézt v každé společnosti a jako snaha obcházet zavedená pravidla a dojednat si osobní výhody a lepší podmínky, než mají ostatní, je do jisté míry chápána jako přirozená lidská vlastnost.

Neexistuje jediná, všeobecně přijímaná definice korupce. Vymezení tohoto pojmu se často liší s ohledem na vědní disciplínu, která se korupcí zabývá. Slovo korupce vychází z latinského slovního základu „rumpere“, které znamená zlomit, rozlomit, oslabit, přetrhnout. Latinský výraz „corruptus“, ze kterého se při definování korupce vychází, označuje následek takového zlomu, který způsobuje, že dotčený je přinucen ke změně postojů, zásad a názorů. Korupcí se tedy rozumí zneužití pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního prospěchu. Zahnuje tak všechny projevy, ze kterých subjekt získává neoprávněný prospěch, a který za to poskytuje materiální i nemateriální výhody tomu, kdo prospěch poskytuje. [20] [41]

Joseph S. Nye popisuje korupci jako *„chování, které se odchyluje od formálních povinností veřejné role pro soukromé (osobní, rodinné nebo skupinově orientované) zájmy, pro finanční nebo statusový zisk, a dále jakékoliv chování, které porušuje pravidla za účelem zvýšení soukromého vlivu.“* [28]

Ministerstvo vnitra České republiky chápe korupci jako *„vztah mezi dvěma subjekty, ať jednotlivci nebo institucemi, z nichž jeden nabízí a většinou i poskytuje druhému určitou formu odměny za poskytnutí či příslib neoprávněné výhody. Druhý pak očekává, že za tuto poskytnutou výhodu mu bude slíbena materiální či nemateriální odměna.“* [34]

Jinou definici nabízí Transparency International: *„Korupcí se rozumí takové jednání, kterým osoba v určitém kvalifikovaném postavení (volený zástupce, úředník zaměstnaný ve veřejné správě, zaměstnanec veřejného sektoru, ale i osoba na určité pozici v soukromém sektoru) zneužívá svého postavení k osobnímu obohacení nebo obohacení třetích osob, přičemž z tohoto jednání mohou mít přímý užitek osoby, které korupční jednání vyvolají, a vždy vzniká škoda do různé míry určitelné skupině fyzických i právnických osob.“* [41] Jde tedy o takové jednání představitelů veřejného nebo soukromého sektoru, kterým se nedovoleně a nezákonně obohacují prostřednictvím zneužívání pravomocí, které jim byly svěřeny.

Podle čl. 2 sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 3/2004 Mezinárodní sbírky smluv, o přijetí Občanskoprávní úmluvy o korupci, lze korupci chápat jako: *„...přímé či nepřímé*

vyžádání, nabídnutí, předání nebo přijetí úplatku či jakékoli jiné nepřípustné výhody nebo vyhlídky na ně, které narušují řádné plnění jakékoli povinnosti nebo jednání vyžadovaného od příjemce úplatku, nepřípustné výhody nebo vyhlídky na ně.“ [28]

Na základě těchto definic je zřejmé, že pojem korupce je velmi složitý a jeho definice se liší v důsledku jednotlivých druhů korupce v různých sférách společenského života. Lze ale říci, že kdykoli fyzická nebo právnická osoba zneužije své postavení a obstará za odměnu jiné fyzické nebo právnické osobě jistou výhodu, může se jednat o korupci.

Korupce je takovým typem trestné činnosti, kdy jsou za pachatele označeny všechny zúčastněné osoby. Zákon tedy porušují osoby, které mají z této činnosti prospěch a zároveň z výsledků této činnosti jsou uspokojovány jejich potřeby. Korupce bývá často zaměňována s pojmem úplatkářství. To je ale pouze jedním z jejích projevů.

1.1 Znaky a subjekty korupce

Základním znakem korupce je, že se někdo zachová nepoctivě při plnění svěřených úkolů, které souvisí s jeho postavením. To znamená, že daná osoba zneužije svého postavení a související svěřené pravomoci, a tím jedná proti zájmům celku, veřejnému blahu a morálním zásadám. Tato osoba zvýhodní někoho jiného a získá při tom výhodu pro sebe. Korupce je vedena touhou po zisku či jiném osobním prospěchu.

Korupční vztahy se mohou objevit ve vztahu soukromá osoba – úřední osoba, v druhém případě jde o vztah dvou soukromých osob. Ve vztahu dvou soukromých osob není obvykle poškozen veřejný zájem, protože nevystupuje veřejný subjekt. Jedná se zejména o přidělení zakázky. Proto dochází k tomu, že zakázku nezíská subjekt, který by ji dokázal provést nejlépe a nejvýhodněji, ale získá ji ten subjekt, který má osobní vztah k tomu, kdo zakázku přiděluje. [15]

V korupčním vztahu vždy vystupuje subjekt **korumpující**, který nabízí odměnu většinou ve formě úplatku, s cílem získání výhody pro sebe nebo někoho jiného. Druhým subjektem je **korumpovaný**. Ten poskytuje nebo slibuje poskytnutí jisté výhody, za kterou očekává určitou odměnu. Mezi těmito subjekty vzniká korupční směna, ve které oba získávají neoprávněný prospěch. Korumpovaným je většinou osoba v určitém postavení. Ve veřejném sektoru může jít např. o politika či úředníka veřejné správy. V soukromém sektoru o osobu na určité pozici.

Může se zdát, že subjekty korupčního jednání jsou jen dvě strany – ten, kdo zneužije svého postavení a ten, kdo získává výhodu. Existuje ale i třetí strana. Tou je **poškozený**, který nese náklady korupční směny. Těmito náklady mohou být dodatečné daně, vyšší ceny a nižší životní úroveň nebo horší kvalita statků a služeb. Z tohoto pohledu je nejzávažnější korupce ve veřejném sektoru. Je to z důvodu, že důsledky takových korupčních praktik postihují obyvatele dané země, i všechny její daňové poplatníky. Korupce ve veřejném sektoru má tedy široký okruh postižených, které považujeme za zmíněnou třetí stranu. [3] [4] [20]

1.2 Formy korupce a způsoby chování s ní související

V literatuře existuje celá řada rozdělení korupce na základě nejrůznějších kritérií. Jedná se o kritéria intenzity páčání, rozsahu a závažnosti nebo oblasti výskytu. Mohou se lišit formy a rozsah úplatku, rozsah zainteresovaných osob, složitost či délka procesů.

Nejjednodušší rozdělení lze učinit podle kritéria intenzity páčání, rozsahu a závažnosti na malou bagatelní korupci, velkou korupci a tzv. state capture.

Nejčastější formou korupce považovanou téměř za součást každodenního života je **malá bagatelní korupce**. Ta souvisí se špatnou organizací s nejasnými vztahy nadřízenosti a podřízenosti, nebo naopak se zneužíváním pravomocí vyplývajících z kontrolní činnosti veřejné správy. Spojována je například s podplácením úředníků, kteří jsou na nižším či středním stupni řízení nebo s podplácením dopravních policistů. Často jde o rozhodnutí či urychlení věci, na které má občan právo. Může se jednat i o věci, které se berou jako samozřejmost a nikoli jako korupce. Například kytice třídní učitelce při předávání vysvědčení nebo spropitné číšníkovi. Malá korupce není brána jako nebezpečná, svou četností ale může způsobit větší škody než korupce velká. [2] [15]

Vedle malé korupce existuje i **velká korupce** objevující se u vysoce postavených činitelů a politických představitelů, kteří mají pravomoc formulovat zákony nebo rozhodují o významných projektech. Úplatky v této formě dosahují značné výše. Velká korupce je spojena s velkou snahou vše velmi dobře utajit, a proto se vyznačuje promyšlenou strukturou. Nejčastěji má podobu zpronevěry a nehospodárného užívání veřejných zdrojů, soukromého prospěchu z privatizace, tunelování nebo zneužívání úřední moci při udělování veřejných zakázek.

Nadstavbou velké korupce je tzv. **state capture** neboli ovládnutí státu. State capture lze chápat jako ovládnutí legislativních procesů, justičních a kontrolních mechanismů státu

soukromými subjekty. Jedná se o organizovanou korupci zaměřenou na zneužívání veřejných prostředků. State capture se může projevovat např. ve formě oslabování svobodných voleb skrytou reklamou a neprůhledným financováním kampaní či formováním koluzivních sítí omezujících politickou soutěž. Řada odborníků na problematiku korupce se domnívá, že korupce v České republice je dost závažná a blíží se do stavu state capture, kdy se do státních záležitostí zapojují podnikatelské subjekty a veřejné zakázky získávají ti, kteří mají nejlepší konexe. [13] [20]

Dle průběhu v čase lze korupci rozdělit na náhodnou, systematickou a systémovou.

Náhodná korupce je synonymem drobného úplatkářství, do kterého se zapojují pouze určité osoby nebo malé skupiny lidí. Je závislá na příležitosti, takže ji je těžké podchytit právními normami.

Jistou míru pravidelnosti vykazuje **systematická korupce**, která se již orientuje na velké zisky a je vytvářena vysoce postavenými úředníky státní správy, kteří mají přehled o možných příležitostech a vědí, jak jich zneužít. Systematická korupce využívá velký počet úředníků a podnikatelů, přestává být výjimkou a postupně se stává pravidlem.

Systémová korupce je napojena na určitou instituci, kde jsou do ní zapojené všechny její úrovně. Je natolik srostlá se státní správou a politikou, že bez ní tyto instituce nemohou fungovat. Ovlivňuje tím i chod ekonomického systému a postihuje celý stát. [3] [6] [34]

Důležitým rozlišovacím kritériem při klasifikaci korupce také je, zda v korupčním vztahu vystupuje korumpující, který poskytuje odměnu, aby získal neoprávněnou výhodu, o kterou má zájem, nebo zda je aktivita na straně korumpovaného. Ve druhém případě je důraz kladen na toho, kdo výhodu nese, a který nabízí, že za určitou odměnu tuto výhodu poskytne. Přijímání úplatku nebo jiných výhod se tedy označuje jako **pasivní korupce**, poskytování hmotného nebo nehmotného úplatku se považuje za **aktivní korupci**. [9]

Dále je možné korupci rozlišit dle geografického výskytu jako místní, národní a mezinárodní. Podle organizace na centralizovanou a decentralizovanou, legální a ilegální, uvnitř a vně institucí, vymýtitelnou a nevymýtitelnou, peněžní a nepeněžní, podle povahy korupční sítě na otevřenou či uzavřenou. Často se také rozlišuje korupce v soukromém sektoru či veřejném sektoru.

Centralizovaná korupce znamená, že korupce je organizována z nejvyšší úrovně. Tedy vrcholnými představiteli veřejné moci a politickou reprezentací. Vyznačuje se tím, že investor ví, komu a kolik má zaplatit. **Decentralizovaná korupce** znamená, že jednotlivé složky veřejné

správy spolu nespolupracují na korupčních operacích a investor nemá jistotu a přehled o tom, kolik a komu bude platit.

Rozdíl mezi **korupcí v soukromém a veřejném sektoru** je především v tom, kdo za ni nese odpovědnost. V soukromém sektoru musí vést podnikatel své zaměstnance tak, aby ke korupčnímu chování nedocházelo. Pokud to nedokáže, musí nést nepříznivé důsledky korupce sám. Korupcí v soukromém sektoru mohou být daňové podvody nebo různá osobní obohacování. Ve veřejném sektoru je korupce rozšířena u vládních činitelů, členů parlamentu a osob činných ve veřejné správě. Při korupci pracovníků veřejné správy jde především o vydávání různých průkazů, povolení, koncesí apod. Státní úředníci mohou ovlivňovat včasnost a věcnou správnost vydávaných rozhodnutí, osvědčení, posudků či stanovisek tak, aby některé fyzické nebo právnické osoby byly zvýhodněny oproti druhým. Dále mohou vydávat rozhodnutí na základě neúplných nebo nesprávných podkladů. Následky korupčního chování ve veřejném sektoru nese celá společnost, a právě proto je korupce ve veřejném sektoru považována za závažnější a je jí věnována větší pozornost. [2] [16] [34]

V rámci korupčního jednání lze rozlišovat celou řadu projevů a způsobů chování, které korupcí nejsou, ale souvisejí s ní tak, že vytvářejí vhodné prostředí a příležitosti ke korupci. Jsou to tzv. hraniční jevy. Mezi tyto způsoby chování patří například klientelismus, nepotismus, prodej pozic, střet zájmů či lobbying.

Klientelismus je systém založený na vztahu mezi dvěma nebo více subjekty na základě známosti, protekce a konexí. V tomto vztahu se upřednostňují přátelé nebo spřízněné skupiny a dochází k ovlivnění společenských struktur a významných pozic. Veřejné činitele a zájemce o státní zakázky spojuje společný osobní prospěch.

Při **nepotismu** dochází k dosazování rodinných příbuzných do společenských struktur a lukrativních vlivných pozic a rolí. Jde například o obsazování pozic příbuznými místo transparentního výběrového řízení.

Prodej pozic označuje vztah mezi dvěma či více subjekty, při kterém dochází k obsazování pracovních míst na základě úplatků ve finanční či nefinanční podobě.

Střet zájmů zahrnuje situace, kdy se soukromý zájem může dostat do rozporu s kvalitou či způsobem výkonu funkce nebo zaměstnání. Střet zájmů neznamená automaticky korupční chování, a tedy protiprávní jednání. Jde spíše o stav zvýšeného rizika, kdy tato osoba může být vystavena pokušení klientelismu či nepotismu.

Lobbying podle Transparency International znamená „*prosazování zájmů určité skupiny v rámci politického procesu*“, tedy při schvalování zákonů nebo v exekutivních rozhodnutích. Osoba provozující lobbying – „lobbista“ – je člověk, který za poměrně krátkou dobu dovede přesvědčit rozhodující politiky, právníky, manažery či podnikatele o legislativní změně nebo o realizaci politické aktivity, kterou sám navrhl. Lobbying zahrnuje činnosti jako sbírání informací, jejich zprostředkování, argumentaci a přesvědčování, ale také následné hledání spojenců, zajišťování publicity či organizování nátlakových akcí. [1] Prosazování těchto zájmů není považováno za korupční chování, ale může opět vést k uplácení, klientelismu a dalším projevům korupce. Nástroje lobbyingu jsou založeny na bázi předávání informací, vypracování vlastních návrhů řešení, organizování setkání lobbyistů s rozhodovateli apod., kdy cílem je omezit množství možných řešení. Pokud selhávají tyto prostředky, tedy levnější a relativně bezriziková varianta, jako další možnost se jeví korupce.

Lobbying pochází z USA, kde každá větší organizace, ale i lékaři, bankéři, učitelé apod. mají své placené lobbyisty. Na rozdíl od Evropy je v USA lobbying vnímán státem i občany přirozeně, protože stát nemá tak silnou pozici a velkou moc, aby měl dostatek informací. Proto jsou aktivity zájmových skupin a lobbyistů vítány, neboť ty státu informace zajišťují. Lobbying je váženou profesí vymezenou jasnými pravidly a upravenou zákonem, a který řada politiků hodnotí jako vrchol své kariéry. V Evropě se setkává lobbying spíše s nepochopením, a je zde vnímáno jako synonymum pro korupci. V České republice se lobbying setkává ze strany veřejnosti s neporozuměním a negativismem. Je to z důvodu, že je řada případů, kdy lobbisté uplácejí a využívají korupčních nezákonných praktik. [17]

V USA má každý stát pro lobbying nastavená různě přísná pravidla, ale stěžejním federálním předpisem je Zákon o zveřejňování informací, který stanovuje přesnou právní definici lobbyingu. Dále také stanovuje, kdo je povinen registrovat se a jaké informace musí zveřejňovat. Firmy a lobbyisté se musejí povinně registrovat v sekretariátu Senátu, uvést pro koho pracují, kdo je platí, a také musí každého půl roku podávat zprávu o své činnosti obsahující jméno klienta a finanční částku, kterou lobbysta získal za svoji činnost. Pokud tak neučiní, jsou nuceni platit sankce. [37] Lobbying regulují i samotné lobbyistické agentury svými vnitřními předpisy. V Evropské unii mají členské státy odlišné přístupy k lobbyingu a jeho regulaci, které jsou dány kulturním, historickým a politickým základem dané členské země. V Německu je lobbying upraven pouze v Jednácím řádu Spolkového sněmu, který předepisuje každoroční zveřejňování seznamu registrovaných lobbyistů. Jen těmto osobám je poté umožněn vstup do budov parlamentu. Podobně je tomu i ve Francii, kde nebyla přijata

samostatná právní norma zajišťující regulaci lobbyingu, ale byla zde do Jednacího řádu Národního shromáždění včleněna pravidla transparentnosti a etického jednání zájmových skupin. Velká Británie má asociaci lobbistů, která má vlastní etický kodex. Je zde upravena jen činnost lobbyingu poslanců, kteří musí registrovat své finanční zájmy. Jediné členské země, které mají přímou právní úpravu regulující lobbyismus, jsou Maďarsko, Litva a Polsko. [14] [27] [39]

V České republice neexistuje žádná právní norma upravující a regulující lobbyismus. V minulosti zde byla snaha o regulaci lobbyingu, ale žádné řešení nebylo přijato. Postupně byly vypracovány tři návrhy zákona, ale ani jeden nebyl v legislativním procesu schválen. Taktéž tomu bylo i s etickými kodexy poslanců. Současná koncepce vlády v boji proti korupci na období 2015 až 2017 zavazuje vládu k podniknutí kroků, které povedou k posílení transparentnosti legislativního prostředí. Dne 12.4. 2017 se dle Rady vlády uskutečnila veřejná konzultace dotčených zájmových, politických i lobbyistických organizací nad způsobem regulace lobbyingu k přípravě materiálu věcného záměru zákona o lobbyingu. [3]

1.3 Příčiny a důsledky korupčního jednání

Porozumění tomu, proč korupce vzniká a co její vznik podporuje, je jedním z nástrojů vytváření protikorupčních strategií, které pomohou v boji proti ní. Za základní **příčinu** vzniku a existence korupce je považována neutuchající touha po penězích, materiálních statcích, po úspěchu a kariéře. Příčiny korupce souvisí i s velkým prospěchem a nízkým rizikem spojeným s korupcí. Čím vyšší je možnost prospěchu, tím větší motivací je. Současně čím menší je možnost, že korupce bude odhalena a potrestána, tím více odvahy existuje pro korupční jednání.

Příčiny korupčního jednání souvisí na jedné straně s ochotou úplatky dávat, na druhé straně s ochotou úplatky přijímat. Ani zákony a fungující instituce nemusí zabránit korupci. Instituce řídí lidé, a vnímání, postoje, zvyky, zkušenosti i náhled těchto lidí na svět ovlivňuje korupční chování. Korupci mohou umocňovat široké rozhodovací pravomoci a související nedostatečná transparentnost jednotlivců nebo organizací. To vytváří řadu příležitostí, kterou mohou zmínění představitelé využít. [2] [6]

Korupční chování s sebou nese i **důsledky**, které negativně ovlivňují celou společnost. Důsledků korupce je celá řada a lze na ně pohlížet podle různých hledisek. Ze společenského a politického hlediska tam patří nedůvěra v právní systém a státní aparát. Z hospodářského hlediska se jedná hlavně o deformaci hospodářské soutěže, neefektivní využívání zdrojů,

snížení konkurenceschopnosti ekonomiky a celkově snížení hospodářského růstu, což může vést až k ohrožení stability celé země.

Důsledkem korupce také je, že veřejné instituce přestávají sloužit veřejnému zájmu, a naopak se stávají platformou pro sledování zájmů soukromých. Korupce neprospívá celé společnosti zejména tím, že poškozují a ohrožují demokratické formy vlády, chod státní a veřejné správy jako celku, řádný chod finančního hospodaření státu a veřejný majetek. Oslabuje občanský, profesní a morální kodex. Korupce má také vliv na chování zahraničních investorů. Řadou studií bylo prokázáno, že čím je vyšší korupce ve státě, tím je menší zájem ze strany investorů. [7] [8] [12]

2 VYMEZENÍ KORUPČNÍCH TRESTNÝCH ČINŮ

V každé zemi je legislativní vymezení korupčních trestných činů jiné, proto je problematická např. jejich mezinárodní komparace. Právní řád České republiky pojem korupce samostatně neupravuje. Je ale možné nalézt některá vymezení korupčních projevů ve sféře soukromého a veřejného práva. V oblasti soukromého práva se to týká získávání nelegálního prospěchu ve vlastním zájmu. Jedná se zejména o případy, kdy osoba, která má hájit zájmy jiné osoby využije možnosti, a jedná ve vlastním zájmu nebo v zájmu třetí osoby. Korupci v soukromém právu upravuje např. Občanský zákoník, Zákoník práce či Obchodní zákoník. Z veřejnoprávního hlediska korupční jednání upravuje Trestní zákoník.

Vedle těchto legislativních norem přijala Česká republika v souvislosti se vstupem do Evropské unie řadu dalších zákonů, které přispívají ke zvýšení otevřenosti a průhlednosti veřejného sektoru a k účinnějšímu odhalování a trestání korupčních aktivit. Jedná se například o Zákon o zadávání veřejných zakázek, Zákon o střetu zájmů či Zákon o finanční kontrole ve veřejné správě. S ohledem na závažnost důsledků korupčního chování ve veřejném sektoru je tato bakalářská práce zaměřena na veřejnoprávní vymezení korupčních trestných činů.

V ustanovení Trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) jsou popsána jednání, která pod korupci spadají. Můžeme je najít v dílu 2, hlavě X. Trestního zákoníku pod názvem „Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných“. Zejména tak v dílu 3 „Úplatkářství“, který chrání před různými formami korupce především čistotu veřejného života a nestranné a objektivní obstarávání věcí obecného zájmu. Jsou zde obsaženy skutkové podstaty trestných činů, které v sobě nesou znaky korupce. V této práci jsou charakterizovány jednotlivé trestné činy tak, jak je vymezuje Trestní zákoník (dále již jen TZ), proto již nebude zvlášť zmiňován jako zdroj u každého trestného činu, který je popsán v této bakalářské práci.

Trestné činy úplatkářství je možné dělit dle TZ na tři základní druhy. Jedná se o **Přijetí úplatku** (§ 331), **Podplácení** (§ 332) a **Nepřímé úplatkářství** (§ 333). Společné ustanovení, které vymezuje pojmy „úplatek“, „úřední osoba“ a „obstarávání věci obecného zájmu“, které souvisí s úplatkářstvím, je obsaženo v § 334.

2.1 Úplatkářství

Úplatkářství je obsaženo v dílu 3, hlavě X. zvláštní části TZ. Desátá hlava této části TZ obsahuje skutkové podstaty trestných činů, které chrání společenské zájmy a hodnoty nutné k řádnému fungování státu a ochraně občanů. Jde o takové trestné činy, které ohrožují řádnou činnost orgánů demokratického státu, územní samosprávy či jiných orgánů veřejné moci.

Úplatkářství lze chápat jako vztah mezi dvěma subjekty, z nichž jeden subjekt nabízí, a poté poskytuje druhému odměnu za poskytnutí nebo příslib neoprávněné výhody. Druhý subjekt očekává, že mu za tuto výhodu bude poskytnuta slíbená odměna. Úplatkářství má charakter protiprávního jednání a naplňuje tak znaky skutkové podstaty trestného činu. [41]

Úplatkářství je tedy jednou z forem korupce, která má na rozdíl od většiny forem korupce znaky skutkové podstaty konkrétního trestného činu. Rozdíl mezi korupcí a úplatkářstvím nacházíme v intenzitě jednání a rozsahu výhod. Korupce má větší dopad škodlivých následků.

S úplatkářstvím je spjat pojem **úplatek**, který zákon chápe jako „*neoprávněnou výhodu spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejich souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.*“ [2] Je ale rozhodující, v jaké oblasti společenského života k úplatku došlo. Např. v pohostinství jsou úplatky v podobě spropitného tolerovány, ve veřejné správě jsou na rozdíl od toho nepřipustné. Úplatek může mít i podobu materiální, zejména finanční nebo podobu poskytnutí daru. [3] Také může jít i o výhodu jiného druhu, např. poskytnutí protislužby, informace apod. Minimální výše úplatku není zákonem stanovena. Jeho výši je třeba hodnotit v souvislosti s dalšími okolnostmi, které určují stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost.

V souvislosti s úplatkářstvím TZ používá pojem **úřední osoba**, který je upraven v ustanovení § 127. V tomto ustanovení je definice úřední osoby rozšířena o další subjekty, na které se zmíněné vztahuje, pokud je „*s výkonem jejich práce, funkce či zaměstnání spojena pravomoc obstarávání obecného zájmu a trestný čin byl spáchán v souvislosti s touto pravomocí.*“ [18]

Úplatkářství bylo dříve upraveno Trestním zákonem č. 140/1961 Sb., který používal pojem „veřejný činitel“. V Trestním zákoníku veřejného činitele nahradil o něco přesnější pojem „úřední osoba“, který vyjmenovává osoby, které lze za úřední osobu považovat.

Za úřední osobu se tedy dle § 127 TZ považuje [10]:

- *soudce,*
- *státní zástupce,*
- *prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci,*
- *člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci,*
- *příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie,*
- *soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce,*
- *notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař,*
- *finanční arbitr a jeho zástupce,*
- *fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů.*

Aby došlo k trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby, musí být trestný čin spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností. Pravomoc lze chápat jako „svěřené právo rozhodovat o právech a chráněných zájmech a povinnostech ostatních subjektů“. Odpovědnost se chápe jako nutnost nést důsledky za nějaké konání či opomenutí.

Důležitým pojmem v této oblasti je i obstarávání věcí obecného zájmu, kterým se rozumí obstarávání všech úkolů, na jejichž splnění má společnost zájem. Je to činnost, která souvisí s plněním úkolů týkajících se věcí obecného zájmu, tedy nejen rozhodování orgánů státní moci a správy, ale i jiná činnost při uspokojování zájmů občanů a právnických osob v oblasti materiálních, sociálních, kulturních a jiných potřeb. Jde tedy o plnění všech úkolů, na jejichž řádném a nestranném plnění má zájem celá společnost nebo určitá sociální skupina. [8]

2.1.1 Přijetí úplatku

Trestný čin dle § 331 **Přijetí úplatku** spáchá ten, kdo v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu přijme nebo si dá slíbit úplatek. Přijetí úplatku znamená, že se pachatel, kterým může být fyzická nebo právnická osoba, skutečně dostalo neoprávněné výhody.

Nerozhoduje, zda k přijetí úplatku dojde před obstaráváním věci obecného zájmu, v jeho průběhu nebo dodatečně po obstarání věci obecného zájmu. Dát si slíbit je forma přípravy k trestnému činu. Nerozhoduje, zda a kdy došlo ke splnění slibu. Stačí, když pachatel neodmítne nabídku a souhlasí s ní.

Trestně odpovědný je také ten, kdo sám nebo prostřednictvím někoho jiného spáchá výše uvedené v souvislosti s podnikáním, nebo kdo za výše uvedených okolností o úplatek požádá. Opakované požádání nebo přijímání úplatku lze za splnění dalších zákonných podmínek považovat za pokračování v trestné činnosti. [6]

2.1.2 Podplácení

Opakem přijetí úplatku je **Podplácení** dle § 332. Pachatelem je osoba, která jiné osobě v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek.

Pod pojmem poskytnutí úplatku je třeba rozumět jeho přímé předání ve formě peněz nebo jiného zvýhodnění. Nabídnutí úplatku je jednání, kterým pachatel projevuje ochotu úplatek poskytnout proto, aby při obstarávání věci obecného zájmu bylo jeho požadavku vyhověno. Úplatek může být poskytnut před vyřízením požadavku nebo až po něm. Slib úplatku je vyjádření závazku úplatek poskytnout. Slib úplatku směřuje do budoucna a bývá méně konkrétní. Realizuje se až po splnění požadovaných podmínek. Mezi poskytnutím, nabídnutím či slibem úplatku a obstaráváním věci obecného zájmu musí být souvislost.

Trestný čin je naplněn nejen poskytnutím úplatku, ale i jeho nabídnutím nebo slibem. Z hlediska zavinění je důležité dokázat, že podplácující osoba věděla, že osobě, kterou podplácí, je svěřena pravomoc ve věci, kterou podplácí. Úplatek může být nabídnut, poskytnut či slíben jiné, zprostředkující osobě. [3]

2.1.3 Nepřímé úplatkářství

Nepřímého úplatkářství se může dopustit pouze ten, kdo vyvíjí vliv na veřejného činitele, nebo ten, kdo této osobě úplatek poskytne, nabídne nebo slíbí. Skutková podstata postihuje tzv. prostředníky. Trestný čin nepřímého úplatkářství je naplněn již vyjádřením žádosti o přijetí úplatku a není třeba, aby pachatel u veřejného činitele skutečně svůj vliv uplatnil, nebo aby byl v tomto uplatňování vlivu úspěšný. Nepřímého úplatkářství se dopustí i ten, kdo žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem na výkon pravomoci úřední osoby působit tak, aby úřední osoba řádně plnila své povinnosti nebo je řádně používala. Trestného činu se dopustí i ten, kdo poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek ve věci, které se úplatek týká, a není tou osobou,

kteřá působí na pravomoc úřední osoby. Jedná se o osobu, která má zájem na tom, aby bylo působeno na výkon pravomoci úřední osoby. [3] [20]

2.2 Trestné činy úředních osob

Kromě úplatkářství je v právním řádu zakotveno několik dalších skutkových podstat trestných činů, které definují korupční chování. Hlavní nebezpečí korupce je v oblasti veřejné správy společně s mocí zákonodárnou a mocí soudní. Jde především o vybrané činy úředních osob podle dílu 2, hlavy X. TZ „Trestní činy úředních osob“, které **zahrnují Zneužití pravomoci úřední osoby** (§ 329) a **Maření úkolů úřední osoby z nedbalosti** (§ 330). Tyto skutkové podstaty chrání společnost i jednotlivce před porušením povinností úředními osobami, a to úmyslně i z nedbalosti.

Za trestný čin úřední osoby je považováno **Zneužití pravomoci úřední osoby**. Způsob páčání tohoto trestného činu spočívá ve zneužití svěřené pravomoci úřední osoby. Může se jednat o vykonávání pravomoci způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu, což znamená porušování nebo obcházení konkrétního zákona. Jedná se tedy o úmyslné aktivní jednání v rozporu se zákonem. Druhým způsobem je jednání úřední osoby, která překročila svoje pravomoci. Jde zejména o výkon činnosti úřední osoby, která patří do pravomoci jiné úřední osoby, jiného nadřízeného či podřízeného orgánu nebo jde o jednání bez zvláštního, zákonem vyžadujícího, zmocnění.

Dále se může jednat o rozhodování v záležitostech, které do pravomoci úřední osoby nepatří, ale tato úřední osoba pouze předstírá, že má pravomoc tyto záležitosti rozhodovat. Patří sem případy, kdy úřední osoba jedná ve věci jiné úřední osoby bez udělení zmocnění. Také se může stát, že úřední osoba nesplní povinnosti, které vyplývají z její pravomoci.

Pachatelem tohoto trestného činu je trestně odpovědná úřední osoba, která tento čin bezprostředně spáchala. Dalším účastníkem v roli organizátora, pomocníka apod. může být kdokoliv.

V tomto trestném činu se jedná o úmysl způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu. Dalším důvodem může být opatření prospěchu sobě nebo jiné neoprávněné osobě. Úmyslem může být jak škoda majetková, ale i morální, újma na zdraví či právech a nezáleží, v jakém rozsahu škoda či újma vznikla. Důležité je také podotknout, že samotná příprava tohoto trestného činu je trestná.

Podle Chmelíka je zařazení trestných činů úředních osob mezi související trestné činy související s korupcí sporné: „*Jedině v případě souběhu trestných činů zneužívání pravomoci úřední osoby a úplatkářství je možné označovat trestný čin zneužívání pravomoci úřední osoby jako korupční trestný čin. Obecně však trestný čin podle § 329 takto označit nejde.*“ [7]

Nebezpečí korupce v souvislosti s úřední osobou lze nalézt také v trestném činu **Maření úkolů úřední osoby z nedbalosti**. Způsob páchaní tohoto trestného činu spočívá ve znemožnění splnění nebo ztížení plnění důležitého úkolu v podobě vynaložení více energie, úsilí, času nebo prostředků, které by nebyly jinak zapotřebí ke splnění tohoto úkolu. Pachatelem trestného činu je pouze úřední osoba, která tento trestný čin spáchala.

Tento trestný čin vyžaduje nedbalost. O zavinění z nedbalosti jde tehdy, pokud „*úřední osoba věděla, že může porušit nebo ohrozit zájem, který je trestním zákonem chráněný, ale spoléhala na to, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí. Může se ale stát, že úřední osoba nevěděla, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ale vzhledem k okolnostem vědět měla a mohla.*“ [12]

2.3 Související trestné činy

Znaky korupčního chování mají také trestné činy, které samostatně za korupci považovat nelze. Trestných činů se znaky korupčního jednání je však mnoho a často jde o souběh klasických trestných činů, např. úplatkářství, se souvisejícím trestným činem, např. se zpronevěrou či podvodem. Dle Policie ČR se jedná např. o **Neoprávněné nakládání s osobními údaji** (§ 180), **Zneužití informace a postavení v obchodním styku** (§ 255), **Sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě** (§ 256), **Pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži** (§ 257) a **Pletichy proti veřejné dražbě** (§ 258). [11]

Neoprávněné nakládání s osobními údaji spočívá v neoprávněném zveřejňování, sdílení, zpřístupňování, zpracovávání nebo přisvojování osobních údajů, které byly o jiné osobě shromažďovány v souvislosti s výkonem veřejné moci. Tímto chováním se způsobí vážné újmy na právech nebo oprávněných zájmech osoby, které se osobní údaje týkají. Za tento trestný čin bude potrestán i ten, kdo poruší státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti. Poruší ji tím, že neoprávněně zveřejní, sdělí nebo zpřístupní někomu jinému osobní údaje v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce, a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, již se osobní údaje týkají.

Trestný čin **Zneužití informace a postavení v obchodním styku** spáchá ten, kdo chce úmyslně opatřit sobě nebo jiné osobě výhodu nebo prospěch, a proto neoprávněně užije informaci, kterou získal při výkonu svého zaměstnání, povolání, postavení nebo své funkce, a která nebyla dosud veřejně přístupná. Její zveřejnění podstatně ovlivní rozhodování v obchodním styku a uskuteční nebo dá podnět k uskutečnění smlouvy nebo operace na regulovaném trhu s investičními nástroji nebo na organizovaném trhu se zbožím. Potrestána bude osoba, která jako podnikatel, společník, člen orgánu, zaměstnanec v úmyslu výše uvedeném, uzavře nebo dá popud k uzavření smlouvy na úkor jednoho nebo více podnikatelů.

Trestný čin **Sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě** spáchá osoba, která v úmyslu způsobit škodu jiné osobě nebo opatřit sobě či jiné osobě prospěch v souvislosti se zadáním veřejné zakázky, s veřejnou soutěží nebo veřejnou dražbou, dá některému dodavateli, soutěžiteli nebo účastníku dražby přednost. Nebo mu tato osoba sjedná výhodnější podmínky na úkor jiných dodavatelů nebo soutěžitelů.

Trestný čin **Pletichy při veřejné zakázce a veřejné soutěži** spočívá v aktivním či pasivním úplatkářství s cílem, aby se soutěžitel zdržel účasti ve veřejné soutěži či veřejné zakázce. Pod pojem pletichy se řadí nekalé praktiky, pikle nebo nekorektní postupy při určité činnosti. Je nutné si uvědomit, že pokud dojde k uplácení v souvislosti s veřejnou zakázkou nebo veřejnou soutěží, nelze to postihovat jako úplatkářství podle § 331 Trestního zákoníku, ale podle skutkové podstaty § 257. Skutková podstata tohoto trestného činu spočívá v ochraně řádného postupu při veřejných zakázkách a veřejných soutěžích a zajištění tak rovného postavení všech soutěžitelů. Má zájem na tom, aby nedocházelo k ovlivňování zájemců nebo uchazečů v zadávacím řízení nebo soutěžitelů ve veřejné soutěži, aby probíhali čistým a transparentním způsobem, čímž jsou chráněny zájmy všech těchto osob v souvislosti s přístupem k veřejným zakázkám a veřejným soutěžím. Ve skutkové podstatě tohoto trestného činu lze vidět typické znaky korupčního jednání, kdy osoba nabízí, slibuje, poskytuje, přijímá, žádá apod. majetkové i nemajetkové plnění jako úplatek za to, že něco vykoná. [2]

Ustanovení § 258 TZ **Pletichy proti veřejné dražbě** chrání zájem na řádném a zákonném provedení jakékoli veřejné dražby. Zejména aby nedocházelo k ovlivňování účastníků dražby ve veřejných dražbách, čímž jsou chráněny jejich zájmy z hlediska přístupu k veřejným dražbám. Pachatel tohoto trestného činu bude ten, kdo lstí nebo pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy přiměje jiného, aby se zdržel účasti na podávání návrhů při dražbě. Nebo jinému poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží podávání návrhů při dražbě.

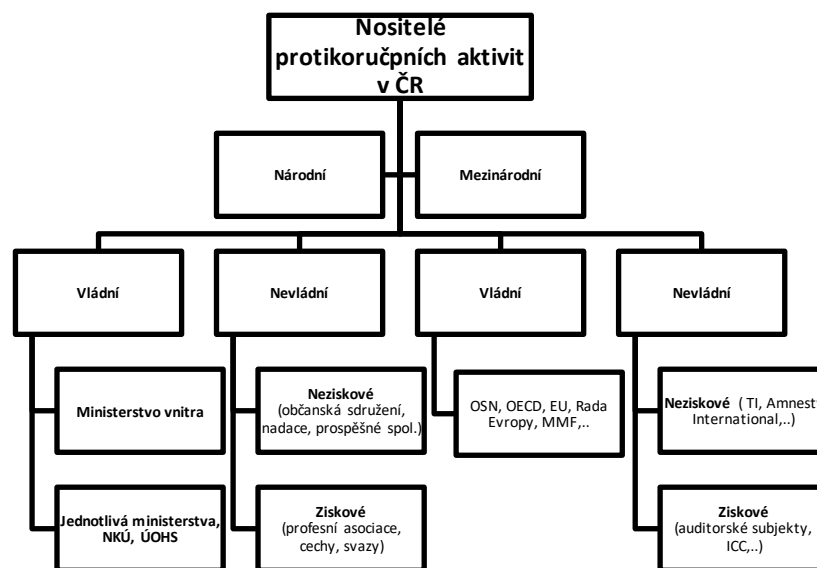
3 BOJ PROTI KORUPCI V ČESKÉ REPUBLICE

Pro hledání efektivních prostředků boje s korupcí je nutné nalézt účinný způsob, jak ji měřit a vyhodnocovat. Jedinými tzv. tvrdými daty jsou běžně dostupné statistické údaje, které jsou ale značně zkreslené. Ukazatele měření úrovně korupce jsou tedy ve větší míře založeny na tzv. měkkých datech, kdy se korupce standardně měří, respektive odhaduje pomocí sociologických výzkumů s využitím dotazníků, anket apod. Ke srovnávacím účelům se nejčastěji používají indexy vnímání korupce prováděné mezi občany nebo experty na danou problematiku.

Odhalit se podaří pouze malou část celkové objemu korupce. „*Mezinárodní zkušenosti ostatně ukazují, že standardním policejním vyšetřováním vyjde najevo pouze asi 1 % všech případů korupčního jednání.*“ Jedním z důvodů, proč je obtížné odhalit korupci, je fakt, že oba aktéři mají z korupce zisk a prospěch, a proto mají zájem na tom, aby jejich praktiky zůstaly v utajení. [2] [32]

Korupce je jednou z nejvíce skrytých forem kriminality vůbec, proto lze z dostupných údajů uvedených v oficiálních statistikách vycházet pouze v omezené míře. Statistické údaje o stavu a vývoji kriminality vycházejí z případů, které byly odhaleny a nezahrnují korupci, která nevyjde nikdy najevo. Tato neodhalená korupce se označuje jako tzv. latentní korupce, a právě ta statistické údaje značně zkresluje. Neznamená to tedy, že když podle statistických údajů stoupne počet reálně odhalených trestných činů, stoupne tím počet spáchaných trestných činů. Může se pouze jednat o zvýšení úspěšnosti příslušných orgánů v odhalení korupčních trestných činů.

V České republice v současné době existuje celá řada národních i mezinárodních institucí a útvarů, které se snaží korupci mapovat, bojovat s ní a vytvářet protikorupční opatření. Tyto nositele protikorupčních aktivit zachycuje Obrázek 1. Následující kapitola některé z nich popisuje.

Obrázek 1: Nositelé protikoručních aktivit v České republice

Zdroj: [20]

Vedle vládních institucí, které zajišťují protikoruční legislativu, fungují národní i mezinárodní organizace, které s korupcí bojují nezávisle na státu. Vstup České republiky do Evropské unie pomohl zvýšit zájem o řešení korupce a do boje proti tomuto problému se zapojili i mezinárodní instituce. Tyto instituce nastavují určité požadavky a vyžadují po vládách daných zemí podílet se na spolupráci v boji proti korupci na národní i mezinárodní úrovni.

3.1 Národní úroveň

Na národní úrovni existují na území České republiky vládní i nevládní instituce. Mezi vládní instituce lze zahrnout zejména Policii České republiky spadající pod Ministerstvo vnitra nebo Úřad vlády České republiky. Nevládními institucemi, zabývajícími se problémem korupce, jsou ziskové i neziskové organizace, občanská sdružení či obecně prospěšné společnosti.

3.1.1 Policie České republiky

Hlavním orgánem, který se věnuje odhalování korupčních trestných činů, je Policie České republiky. Ta zřídila dne 15. března 2003 nařízením Ministerstva vnitra útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování, který nahradil dva

zaniklé útvary, Úřad finanční kriminality a ochrany státu služby kriminální policie a vyšetřování a Útvar pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti.

K 1. srpnu 2016 byl ale i tento útvar spolu s Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu zrušen. Nahradil je útvar s celostátní působností, konkrétně **Národní centrála proti organizovanému zločinu kriminální policie a vyšetřování**. „*Národní centrála proti organizovanému zločinu se specializuje na odhalování korupce a finanční kriminality, včetně kriminality daňové, trestných činů spáchaných v souvislosti s legalizací výnosů z trestné činnosti, boj s organizovaným zločinem, terorismem, extremismem a kybernetickou kriminalitou.*“ [31]

Tento útvar zastává stejné pravomoci a úkoly jako tehdejší útvary, pouze došlo ke sloučení z důvodu prolínání jejich úkolu a nebylo tudíž nutné financovat zvlášť dva různé útvary.

Národní centrála je rozdělena do čtyř sekcí: [31]

1. Sekce korupce a závažné trestné hospodářské činnosti,
2. Sekce terorismu a extremismu,
3. Sekce organizovaného zločinu,
4. Sekce kybernetické kriminality.

Problematikou korupce se, jak již z názvu vyplývá, zabývá **Sekce korupce a závažné trestné hospodářské činnosti**. Do zájmu této sekce spadá kromě činností spojených s korupcí a finanční kriminalitou, v ČR hojně diskutovaná, problematika veřejných zakázek a praní špinavých peněz.

3.1.2 Úřad vlády České republiky – Oddělení boje s korupcí

Česká republika se články 5 a 6 Úmluvy OSN proti korupci zavázala vytvářet strategie a preventivní opatření proti korupci, proto v roce 2015 vydala v pořadí již pátý vládní protikorupční strategický materiál. Tím je Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017, která má za cíl definovat vymezení prostoru vládní politiky boje s korupcí, zejména stanovit účinné nástroje a formulovat základní obsah jednoletých akčních plánů pro boj s korupcí.

Základní oblast vládního boje s korupcí představuje veřejná správa. Pozornost je zaměřena především na ústřední orgány státní správy. Cílem je posilovat veřejnou kontrolu prostřednictvím důsledného dodržování principu transparentnosti činnosti veřejné správy. Vláda v roce 2016 prosadila nový zákon o státním zastupitelství, který zajišťuje nezávislost

státních zástupců a jejich odpovědnost při vyšetřování trestných činů. Dále usiluje o zpřísnění systému financování politických stran zavedením výdajového limitu pro volební kampaně.

Dalším cílem aktuálního vládního programu je příprava nových pravidel pro zadávání veřejných zakázek, aby byly dostatečně transparentní. Přípravuje se s cílem zamezit korupci a zajistit výběr optimálního dodavatele. Snaží se o schválení návrhu na rozšíření pravomocí Nejvyššího kontrolního úřadu tak, aby mohl kontrolovat veškeré výdaje veřejných rozpočtů. Chce přijmout legislativu řešení ochrany oznamovatelů korupce a vedle toho bude vládní politika boje s korupcí spočívat v preventivním působení prostřednictvím vzdělávání a dotační podpory.

Vedle Vládní koncepce boje s korupcí odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality Ministerstva vnitra poskytuje každoročně **dotace z dotačního programu Prevence korupčního jednání**. Tyto dotace ze státního rozpočtu poskytuje neziskovým organizacím, které vyvíjejí činnost v oblasti prevence korupčního jednání nejméně jeden rok. Jsou podporovány především projekty zaměřené na poskytování bezplatného právního poradenství v boji proti korupci, a na aktivity související se zvyšováním motivace občanů, především zaměstnanců veřejné správy, k intenzivnější spolupráci s Policií ČR při potírání tohoto druhu závažné kriminality. [19] [33]

3.1.3 Nadační fond proti korupci

Jednou z nevládních organizací zabývajících se problémem korupce v ČR je Nadační fond proti korupci. Tento fond vznikl v roce 2011 a jeho cílem je podpora boje proti korupci v České republice. Zakladateli toho fondu jsou Karel Janeček, Stanislav Bernard a Jan Kraus. Jako hlavní cíl si Fond stanovil odhalovat korupci, pomáhat lidem, kteří se postaví korupci a udělovat nadační příspěvky na podporu boje s korupcí a s rozkrádáním veřejných prostředků.

Tento nadační fond podporuje projekty, které odhalují korupční činnosti s významným ekonomickým dopadem na veřejnou správu. Udílí ceny za prokázání korupce významného ekonomického dopadu, vypisují granty na podporu investigativních novinářů a chtějí přispívat k budování ekonomických hodnot v demokratické společnosti. Jednou z hlavních činností fondu je rozpracování korupčních kauz, shromažďování dokumentů, analýza informací a případné podání trestních oznámení.

Jejich aktivity směřují do oblastí, analýzy, legislativy a etiky. V rámci oblasti analýz pracovávají přijaté podněty a informace, na jejichž základě jsou analytickým týmem kontaktovány orgány činné v trestním řízení formou zmíněných trestních oznámení. Legislativa

se zaměřuje na transparentnost vlastnictví, anonymní akcie, legislativní zakotvení oznamovatelů a mnoho dalšího. Projekt etika upozorňuje na případy lidí, kteří se nebáli upozornit na korupci. V této oblasti poskytují finanční, právní a odbornou pomoc, ale i fyzickou ochranu oznamovateli i jeho nejbližší rodině. [35]

3.2 Mezinárodní úroveň

Za nositele protikorupčních aktivit se na mezinárodní úrovni považují jak vládní, tak i nevládní ziskové či neziskové organizace a instituce, které jsou využívány širokou skupinou zemí. Mezi těmito zeměmi zpravidla probíhá spolupráce při jednotně stanovených antikorupčních aktivitách, od kterých se jednotlivé země nemohou příliš odklánět.

3.2.1 Organizace spojených národů

Na mezinárodní úrovni se mimo jiné objevuje Organizace spojených národů, která byla založena v roce 1945 a jejími členy jsou téměř všechny státy světa. V rámci OSN působí dvě zásadní protikorupční smlouvy. První z nich je **Úmluva OSN proti korupci**, která je jediným právním nástrojem pro boj s korupcí s celosvětovým rozsahem. Jejím cílem je účinněji a efektivněji prosazovat a posilovat opatření k prevenci a potírání korupce. Tato úmluva vstoupila v platnost v roce 2005 a Česká republika se k ní připojila v roce 2013.

Druhým nástrojem je Úmluva proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, která vyšla v platnost v roce 2003. V České republice byla ratifikována rovněž v roce 2013. Tato úmluva řeší odpovědnost právnických osob, která s korupcí úzce souvisí. V České republice je orgánem, který je odpovědný za pomáhání smluvním stranám při tvorbě opatření pro předcházení nadnárodnímu organizovanému zločinu, Ministerstvo vnitra České republiky. [22]

3.2.2 Transparency International

Za neznámější mezinárodní nevládní neziskovou organizaci bojující s korupcí je považována organizace Transparency International. Byla založena v roce 1993 v Berlíně a je označována za neutrální a nevýdělečnou společnost bez politických nebo náboženských cílů. Její činnost je financována nikoli ze státních, ale čistě z nezávislých zdrojů. Více než sto poboček po celém světě spolupracuje s vládami daných zemí za účelem vytvoření kvalitního právního systému a protikorupčních programů. Hlavním cílem Transparency International je zvyšovat povědomí o problému korupce, potlačit korupci prostřednictvím sjednocení celé

občanské společnosti a vybudovat mezinárodní protikorupční systém. Faktickou náplní této organizace je sledování korupce, odhad její míry a odhalování ekonomických ztrát. [42]

Transparency International provádí vlastní průzkumy, vypracovává různé analýzy, zprávy a stanoviska a šíří informační materiály mezi širokou veřejnost. Mezi její největší úspěchy patří již zmiňovaný každoročně sestavovaný Index vnímání korupce a vydání knihy protikorupčních strategií, která představuje souhrn zkušeností a návodů, jak jednotlivé země řeší konkrétní případy korupce.

Transparency International má od roku 1998 i svoji pobočku v České republice, která mapuje stav korupce v ČR a svou činností aktivně přispívá k jejímu omezení. Poskytuje bezplatné právní poradenství občanům, kteří se setkájí s korupčním jednáním, zaměstnancům veřejné správy nebo soukromým subjektům, kteří se dozví o korupčním jednání na svém pracovišti. Její další náplní je rozkrývání korupčních sítí, dlouhodobé sledování, vyhodnocování a sabotování jejich činnosti, vydávání publikací a analýz, které mapují korupci a snaží se o vytváření takové legislativy a institucionálních opatření, které výrazně ztíží korupci a zvýší pravděpodobnost dopadení a potrestání pachatelů korupčních trestných činů. [41] [43]

4 ANALÝZA KORUPČNÍCH TRESTNÝCH ČINŮ V REGIONECH ČESKÉ REPUBLIKY

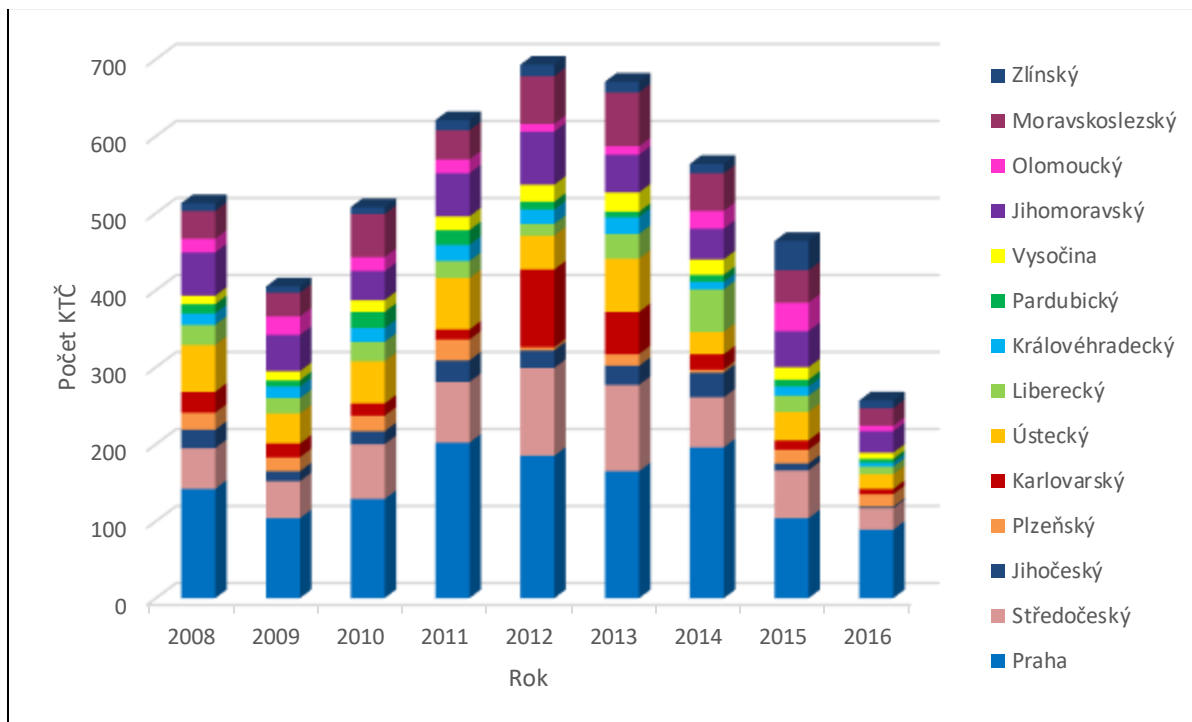
Následující kapitola je zaměřena na analýzu korupčních trestných činů v regionech České republiky za období let 2008 až 2016. Pod pojmem region jsou v bakalářské práci chápány jednotlivé kraje České republiky. Provedená analýza využívá dat z policejních statistik zveřejňovaných na jejich oficiálních webových stránkách. Jedná se o zjištěné korupční trestné činy charakterizované v kapitole 2 této bakalářské práce. Proto zde budou jen vyjmenovány. Jedná se přijetí úplatku (§ 331), podplácení (§ 332), nepřímé úplatkářství (§ 333), zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329), maření úkolů úřední osoby z nedbalosti (§ 330), neoprávněné nakládání s osobními údaji (§ 180), zneužití informace a postavení v obchodním styku (§ 255), sjednání výhody při veřejné soutěži a veřejné dražbě (§ 256), pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné dražbě (§ 257) a pletichy při veřejné dražbě (§ 258). Ve statistikách Policie ČR jsou § 256, § 257, § 258 evidovány dohromady jako Pletichy při veřejné soutěži a dražbě a není možné zjistit jejich jednotlivé počty. Proto i v této práci s nimi bude pracováno pod souhrnným názvem.

4.1 Vývoj korupčních trestných činů v regionech ČR

Přehled o vývoji korupčních trestných činů za sledované období na území České republiky zajistí zjištěný objem těchto trestných činů. Analýza korupčních trestných činů v regionech ČR tak obsahuje časovou řadu dat v letech 2008 až 2016.

Obrázek 2 znázorňuje vývoj korupčních trestných činů v krajích České republiky za období let 2008 až 2016. Z obrázku je patrná značná vzdálenost vývoje celkového počtu korupčních trestných činů. Jejich počet od roku 2009 narůstal a v roce 2012 dosáhl svého maxima s počtem 693 zjištěných korupčních trestných činů.

Obrázek 2: Vývoj korupčních trestných činů v regionech ČR v letech 2008 – 2016

Zdroj: zpracování dle [38]

Od roku 2013 lze zaznamenat pozitivní trend vývoje korupčních trestných činů, protože počet zjištěných činů klesá. Možné zapříčinění lze nalézt v novelizaci Zákona o veřejných zakázkách, které byli ve sledovaném období s korupcí nejvíce spojovány.

V roce 2016 se počet korupčních trestných činů dostal až pod úroveň roku 2009 a stal se historicky nejnižším za celé sledované období. Meziroční pokles roku 2016 dle řetězového indexu oproti roku 2015 činí 44,22 %.

4.2 Počet korupčních trestných činů v regionech ČR

Počet korupčních trestných činů v jednotlivých regionech ČR za sledované období umožní určit kraj ČR s nejvyšší, a naopak nejnižší korupční aktivitou. Tento počet v letech 2008 až 2016 znázorňuje Tabulka 1.

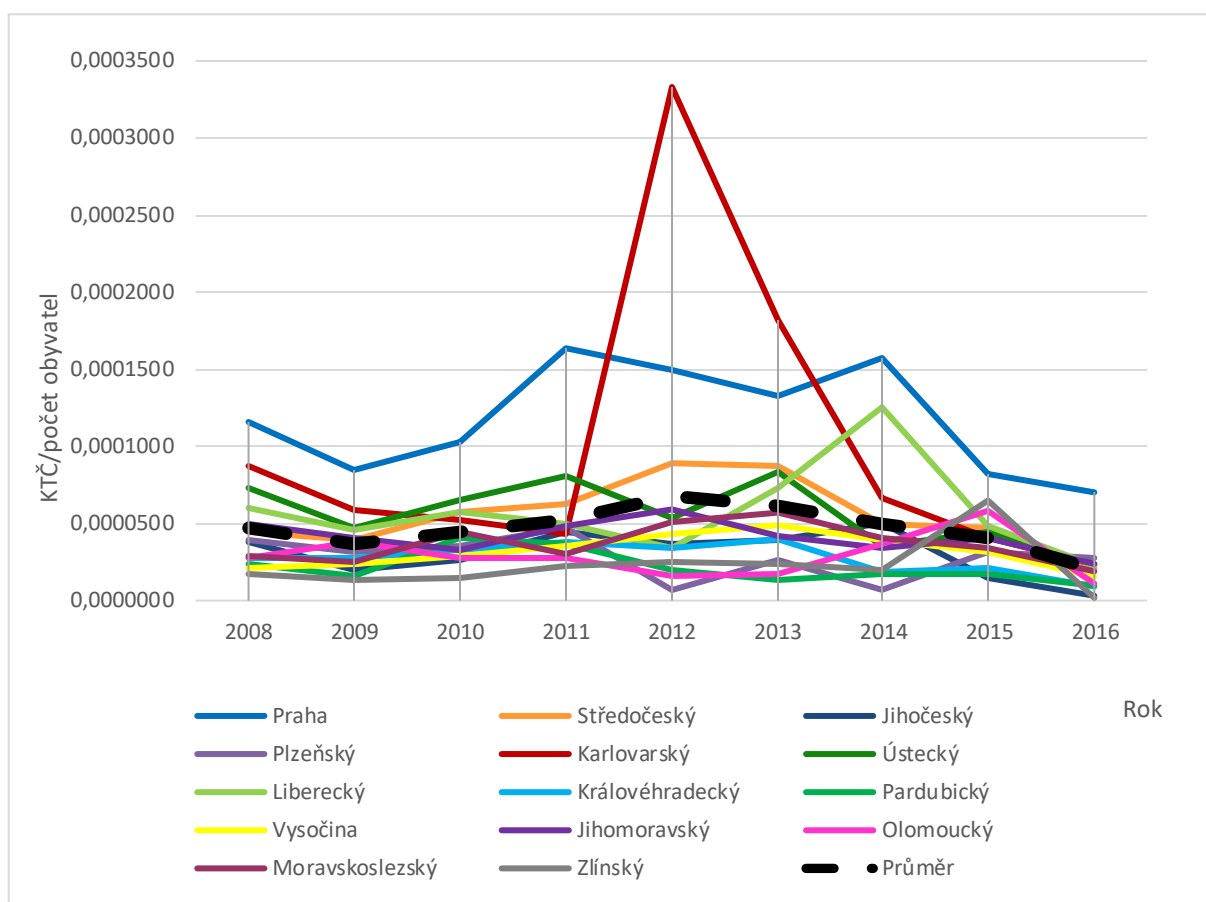
Tabulka 1: Počet korupčních trestných činů v regionech ČR

Kraj	Korupční trestné činy
Praha	1 316
Středočeský	632
Jihočeský	173
Plzeňský	144
Karlovarský	269
Ústecký	420
Liberecký	226
Královéhradecký	137
Pardubický	100
Vysočina	147
Jihomoravský	430
Olomoucký	166
Moravskoslezský	407
Zlínský	129

Zdroj: zpracování dle [38]

Nejvíce korupčních trestných činů bylo zjištěno v Praze, za sledované období to bylo konkrétně 1 316 korupčních trestných činů. Vychyluje se také kraj Středočeský s počtem 632 korupčních trestných činů. Nejlépe na tom byl Zlínský kraj, který jich v tomto období eviduje 129.

Jednotlivé kraje jsou však rozdílné v rozloze, a tudíž i počtu obyvatel, který jednotlivé kraje osídluje. Proto je pro objektivní obraz zasažení korupcí vhodné přepočítání hodnot zjištěných korupčních trestných činů na jednoho obyvatele. Tento přepočet byl proveden na základě zjištěných hodnot dle Českého statistického úřadu vždy k 31.12. daného roku. Přepočtené hodnoty korupčních trestných činů znázorňuje Obrázek 3.

Obrázek 3: Počet korupčních trestných činů na obyvatele v regionech ČR v letech 2008 – 2016

Zdroj: zpracování dle [38]

Černá přerušovaná linie označuje průměrný počet zjištěných korupčních trestných činů v krajích České republiky. Z grafu je patrné, že některé kraje tak výrazně převyšují průměrný počet spáchaných korupčních trestných činů. Ve všech sledovaných letech v počtu spáchaných korupčních trestných činů byl nad průměrnou hodnotou kraj Praha. V Praze byl ve sledovaných letech také nejvyšší objem korupčních trestných činů oproti ostatním krajům. Jen v roce 2012 ho překonal červenou barvou znázorněný Karlovarský kraj. V Karlovarském kraji byly ve zmiňovaném období zaznamenány korupční kauzy významného rozsahu, které by mohly mít vliv na vývoj korupčních trestných činů. Jednou ze známých korupčních kauz, které se v Karlovarském kraji v tomto období objevily, byla tzv. Karlovarská losovačka. Nad průměrnou hodnotou lze také spatřit kraj Středočeský a v posledních letech i kraj Liberecký. Středočeskému kraji byl v tomto období přerušen tok z Evropského státního fondu kvůli podezření na netransparentní čerpání evropských dotací, které mohli být spojovány s korupčním jednáním, a mohli tak významně ovlivnit počet korupčních trestných činů za sledované období.

Tabulka 2 zachycuje pořadí krajů v jednotlivých letech podle počtu korupčních trestných činů přepočítaných na jednoho obyvatele. První v pořadí zachycuje kraj, který měl ve sledovaném roce největší počet zjištěných korupčních trestných činů. Naopak pořadí čtrnácté značí kraj, který měl nejmenší počet zjištěných korupčních trestných činů ve sledovaných letech a umístil se tak nejlépe. Na první příčce se kromě let 2012 a 2013, kdy byl v čele již zmíněný Karlovarský kraj, umístila Praha.

Tabulka 2: Pořadí regionů ČR podle počtu korupčních trestných činů v letech 2008 – 2016

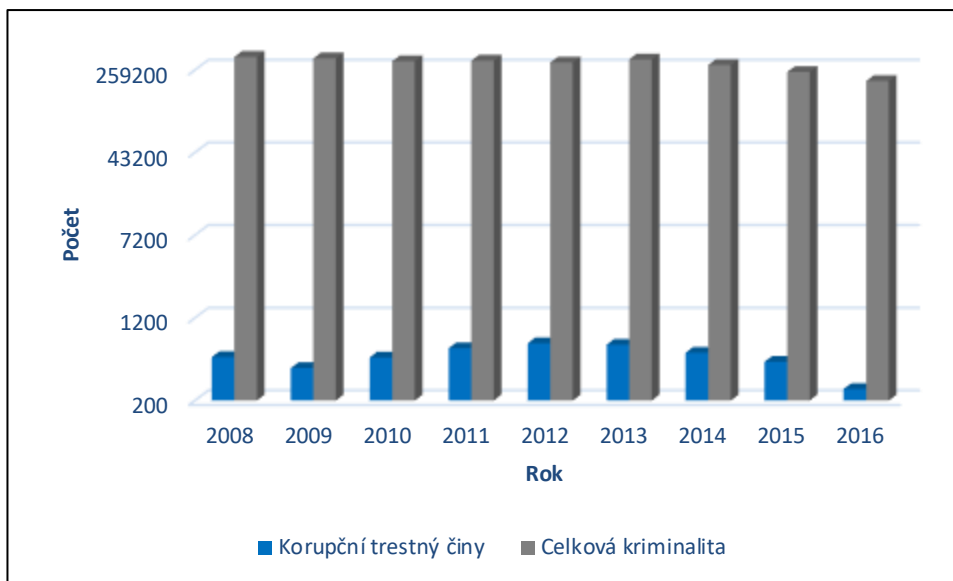
Pořadí	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1.	Praha	Praha	Praha	Praha	Karlovarský	Karlovarský	Praha	Praha	Praha
2.	Karlovarský	Karlovarský	Ústecký	Ústecký	Praha	Praha	Liberecký	Zlínský	Plzeňský
3.	Ústecký	Ústecký	Liberecký	Středočeský	Středočeský	Středočeský	Karlovarský	Olomoucký	Jihomoravský
4.	Liberecký	Liberecký	Středočeský	Liberecký	Jihomoravský	Ústecký	Jihočeský	Liberecký	Karlovarský
5.	Jihomoravský	Jihomoravský	Karlovarský	Jihomoravský	Ústecký	Liberecký	Středočeský	Středočeský	Ústecký
6.	Středočeský	Středočeský	Moravskoslezský	Plzeňský	Moravskoslezský	Moravskoslezský	Moravskoslezský	Ústecký	Liberecký
7.	Plzeňský	Olomoucký	Pardubický	Jihočeský	Vysočina	Vysočina	Vysočina	Karlovarský	Středočeský
8.	Jihočeský	Plzeňský	Plzeňský	Karlovarský	Jihočeský	Jihomoravský	Olomoucký	Jihomoravský	Moravskoslezský
9.	Moravskoslezský	Královéhradecký	Jihomoravský	Královéhradecký	Královéhradecký	Královéhradecký	Ústecký	Moravskoslezský	Vysočina
10.	Olomoucký	Moravskoslezský	Královéhradecký	Pardubický	Liberecký	Jihočeský	Jihomoravský	Vysočina	Olomoucký
11.	Královéhradecký	Vysočina	Vysočina	Vysočina	Zlínský	Plzeňský	Zlínský	Plzeňský	Pardubický
12.	Pardubický	Jihočeský	Olomoucký	Moravskoslezský	Pardubický	Zlínský	Královéhradecký	Královéhradecký	Královéhradecký
13.	Vysočina	Pardubický	Jihočeský	Olomoucký	Olomoucký	Olomoucký	Pardubický	Pardubický	Jihočeský
14.	Zlínský	Zlínský	Zlínský	Zlínský	Plzeňský	Pardubický	Plzeňský	Jihočeský	Zlínský

Zdroj: zpracování dle [38]

Ve sledovaném období se nejlépe umístil kraj Zlínský, který byl pětkrát na poslední příčce, pouze v roce 2015 se dostal na pořadí druhé. Jedním z důvodů tohoto druhého místa mohlo být přijímání úplatků úředních osob finančního úřadu v Kroměříži. Nejvýraznější zlepšení lze pozorovat u Plzeňského kraje, který se kromě roku 2016 z šesté příčky posunul a pohybuje se v rozmezí jedenáctého a čtrnáctého místa. Jedním z důvodů výkyvů od průměrného umístění krajů mohou být různé korupční kauzy. Některé větší z nich budou popsány a rozebrány v dalších kapitolách této práce.

4.3 Podíl korupčních trestných činů na celkové kriminalitě

Korupční kauzy jsou předmětem mnoha diskuzí a bývají hojně medializovány. Z toho důvodu by mohlo mít obyvatelstvo pocit, že je korupčních trestných činů mnoho a zajišťují tak velký podíl na celkové kriminalitě. Proto se práce zaměří na poměr těchto korupčních trestných činů vzhledem k ostatním trestným činům, což je zachyceno na Obrázku 4.

Obrázek 4: Podíl korupčních trestných činů na celkové kriminalitě ČR v letech 2008–2016

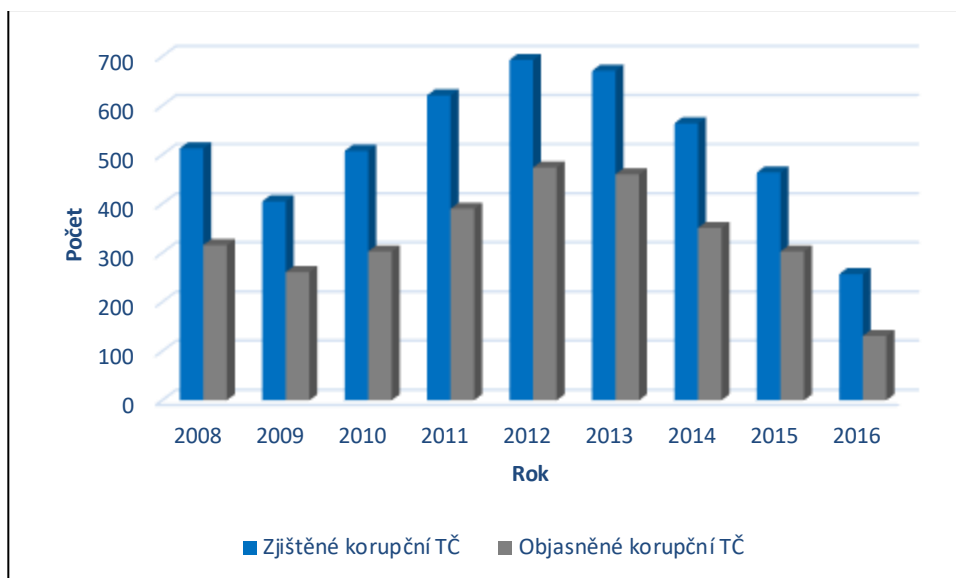
Zdroj: zpracování dle [38]

Z Obrázku je zřejmé, že podíl korupčních trestných činů na celkové kriminalitě za sledované období let 2008 až 2016 je opravdu malý a v průměru činí pouze 0,17 %. Je ale nutné zohlednit tzv. latentní kriminalitu, tedy korupční trestné činy, které nebyly odhaleny.

Na obrázku je také viditelné, že nejvíce trestných činů bylo zjištěno v roce 2013, konkrétně 325 366. V tom samém roce bylo zjištěno 671 korupčních trestných činů, což činí 0,21 % z celkového počtu trestných činů, a přesahuje to i průměrný podíl korupčních trestných činů na celkové kriminalitě České republiky. Na každý 484 trestný čin či přečin spadá jeden korupční trestný čin. Až na občasné výjimky je celková kriminalita v čase klesající, naopak počet korupčních trestných činů ve sledovaných letech kolísá. Nejnižší celková kriminalita byla zaznamenána v roce 2016, kdy bylo spácháno 204 040 trestných činů, z toho jich bylo 257 korupčních. Nejnižší počet korupčních trestných činů v porovnání s celkovou kriminalitou bylo ale v roce 2009, kdy jejich počet činil pouze 0,12 % celkové kriminality.

4.4 Objasněnost korupčních trestných činů

Objasněné trestné činy jsou takové trestné činy, které byly policií prošetřeny a byly u nich zjištěny potřebné skutečnosti, relevantní důkazy a svědci. Tyto trestné činy jsou předány státnímu zástupci s návrhem na potrestání pachatele. Zbytek trestných činů, které nebyly objasněny, musí být odloženy. U odložených korupčních trestných činů může dojít k dodatečnému objasnění v následujících letech nebo zůstanou navždy neobjasněné.

Obrázek 5: Podíl objasněných korupčních trestných činů na zjištěných korupčních trestných činech v letech 2008 – 2016

Zdroj: zpracování dle [38]

Na Obrázku 5 je zachycena objasněnost korupčních trestných činů v České republice v letech 2008 až 2016. Průměrná objasněnost v těchto letech se pochybovala na úrovni 62,66 %, což je podstatně vyšší hodnota než objasněnost celkové kriminality, která činí průměrně 40,25 %. Nejvyšší objasněnost korupčních trestných činů byla v roce 2013, kdy bylo zjištěno 693 korupčních trestných činů a objasněno z nich bylo 460, Tento výsledek zajistil úspěšnost v podobě 68,40 %. Na rozdíl od toho nejnižší objasněnost byla v roce 2016, kdy bylo objasněno 50,97 % korupčních trestných činů.

Ze zjištěného vyplývá, že korupční trestné činy se daří vcelku dobře objasňovat. Vypovídá to pozitivně o činnosti příslušných orgánů činných v trestném řízení, které tvoří policejní orgány, státní zástupce a soud.

4.5 Výše škody způsobená korupční trestnou činností

Korupční jednání s sebou nese mimo jiné finanční škody, které se pohybují v řádech až milionů korun českých. V Tabulce 3 je zachycena celková výše škod v tisících korunách v jednotlivých krajích České republiky v letech 2008 až 2016, která vznikla korupční trestnou činností. Kraje v tabulce jsou seřazeny od nejvyššího součtu škod po nejmenší.

Tabulka 3: Výše škody v tis. Kč způsobená korupční trestnou činností v regionech ČR v letech 2008-2016

Kraj	Výše škody v tis. Kč
Praha	1 984 108
Jihočeský	245 979
Středočeský	245 913
Moravskoslezský	239 597
Vysočina	150 904
Jihomoravský	125 613
Ústecký	105 992
Královéhradecký	77 009
Karlovarský	59 025
Plzeňský	34 353
Liberecký	32 384
Pardubický	31 094
Olomoucký	29 071
Zlínský	7 327

Zdroj: zpracování dle [38]

Nejvyšší finanční škody byly zaznamenány v Praze s částkou 1 984 108 000,- Kč, dále se umístily Jihočeský a Středočeský kraj. Nejnižší škoda v součtu let 2008 až 2016 byla s velkým odstupem ve Zlínském kraji, kde činila 7 327 000,- Kč. V Jihočeském kraji by mohl být jeden z důvodů takto vysokých finanční škod problémem nepřehledného zadávání veřejných zakázek za působení hejtmána Jiřího Zimoly.

Škody způsobené korupčním jednáním se pohybují v řádech milionů korun českých, ale při porovnání s výší škod celkové kriminality České republiky v tomto sledovaném období je korupční trestná činnost opravdu nízká a pohybuje se průměrně okolo 1 % podílu na výši škod celkové kriminality, jak zachycuje Tabulka 4. Nejvyšší podíl korupčních trestných činů na celkové kriminalitě ve sledovaném období let 2008 až 2016 má Jihočeský kraj. Nejnižší podíl na výši škody má za sledované období opět Zlínský kraj. Z toho vyplývá, že ve Zlínském kraji nebyla zjištěna ve sledovaném období korupce velkého rozsahu, která by způsobila velké finanční potíže.

Tabulka 4: Podíl výše škod korupčních trestných činů na celkové kriminalitě ČR v letech 2008 - 2016 vyjádřený v %

Kraj	Korupční trestné činy	Celková kriminalita	Podíl KTČ/CK
Praha	1 984 108	105 424 338	1,88%
Středočeský	245 913	23 919 824	1,03%
Jihočeský	245 979	8 832 424	2,78%
Plzeňský	34 353	5 961 356	0,58%
Karlovarský	59 025	3 748 786	1,57%
Ústecký	105 992	13 836 147	0,77%
Liberecký	32 384	6 715 786	0,48%
Královéhradecký	77 009	8 329 350	0,92%
Pardubický	31 094	5 264 372	0,59%
Vysočina	150 904	6 792 101	2,22%
Jihomoravský	125 613	21 013 829	0,60%
Olomoucký	29 071	7 877 703	0,37%
Moravskoslezský	239 597	18 687 635	1,28%
Zlínský	7 327	10 554 390	0,07%

Zdroj: zpracování dle [38]

4.6 Četnost konkrétních korupčních trestných činů

Při analýze časových řad za období let 2008 až 2016 bylo zjištěno, že nejčastějším typem korupčních trestných činů je Zneužití pravomoci úřední osoby. V Tabulce 5 je možné vidět, že těchto korupčních trestných činů bylo ve sledovaném období celkem 1877. Nejméně se vyskytoval korupční trestný čin nepřímého úplatkářství. Za sledované období došlo ke spáchání 57 těchto trestných činů, z toho bylo 25 v Praze.

Tabulka 5: Součty konkrétních korupčních trestných činů v regionech ČR v letech 2008 – 2016

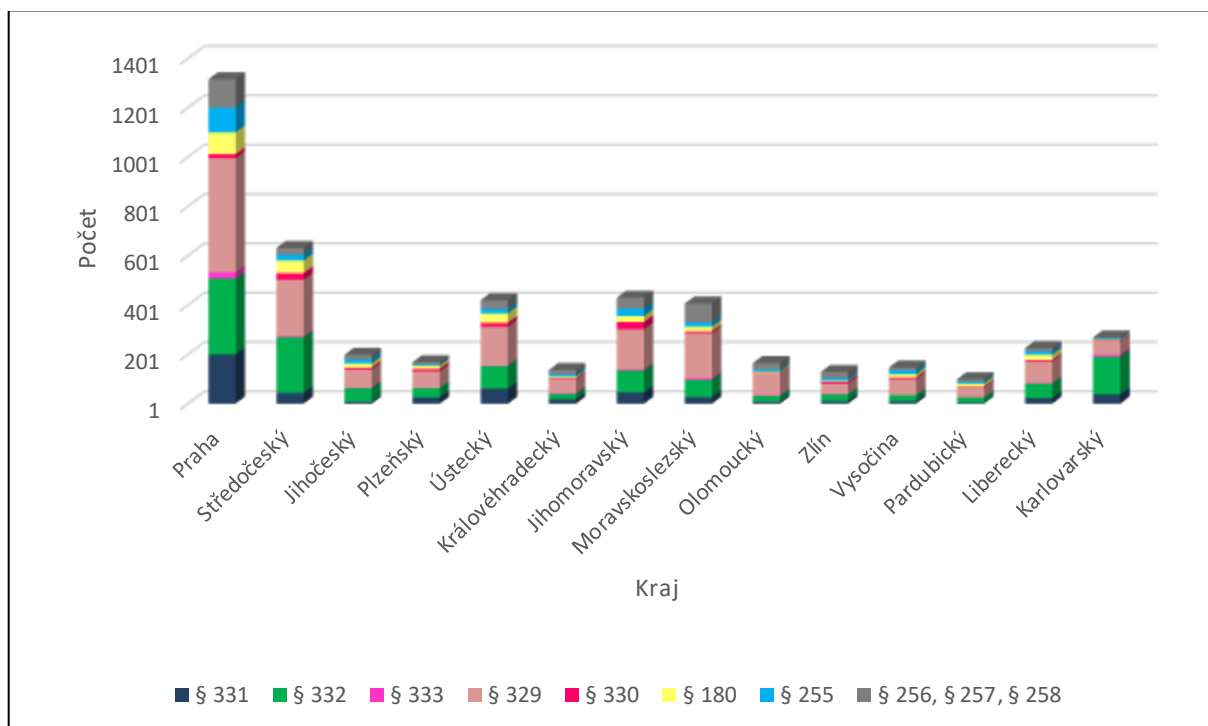
Zneužití pravomoci úřední osoby	1877
Úplatkářství - podplácení	1066
Úplatkářství - přijímání úplatku	530
Pletichy při veřejné soutěži a dražbě	432
Neoprávněné nakládání s osobními údaji	318
Zneužití informací v obchodním styku	284
Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti	132
Úplatkářství - nepřímé	57

Zdroj: zpracování dle [38]

Obrázek 6 zachycuje konkrétní korupční trestné činy ve sledovaném období let 2008 až 2016 v jednotlivých krajích České republiky. Největší podíl na korupci ve všech krajích, vyjma kraje Karlovarského, má § 329 - Zneužití pravomocí úřední osoby. Kam lze zařadit i trestné

činy např. příslušníků Policie ČR, starostů měst a obcí či zastupitelů. Druhý v pořadí je nejčastěji trestný čin dle § 332 – Podplácení. V Karlovarském kraji byl ve sledovaném období nejčastěji korupční trestný čin dle § 332 – Podplácení, na druhém místě § 329 - Zneužití pravomocí úřední osoby. V Moravskoslezském kraji mají také velký podíl § 256, 257, 258 – Pletichy při veřejné soutěži a dražbě. Na tento výsledek by mohla mít vliv mediálně sledovaná kauza související s veřejnými zakázkami ostravského dopravního podniku a městské nemocnice.

Obrázek 6: Korupční trestné činy dle TZ v regionech ČR v letech 2008 – 2016

Zdroj: zpracování dle [38]

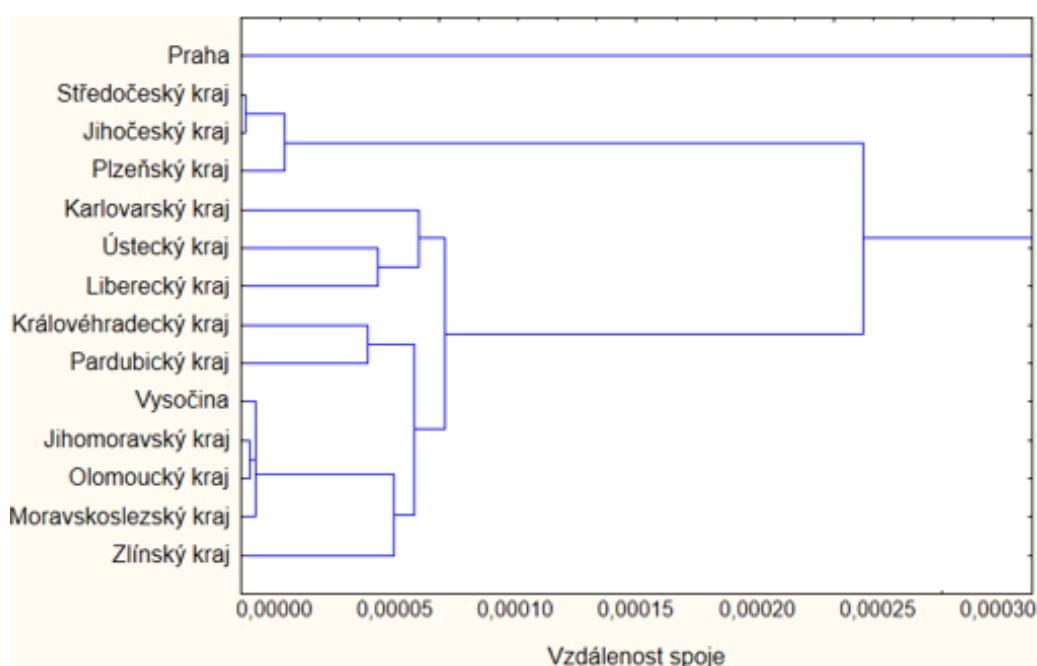
4.7 Hodnocení krajů na základě shlukové analýzy

Na základě údajů zjištěných předchozí analýzou budou pomocí shlukové analýzy určeny kraje, které si jsou nejpodobnější. Shluková analýza krajů vychází z časových řad statistik Policie ČR za sledované období let 2008 až 2016 v jednotlivých krajích České republiky. Pro určení krajů, které jsou nejpodobnější byly za proměnné použity počty zjištěných korupčních trestných činů, počty objasněných korupčních trestných činů a výše škody způsobená korupční trestnou činností za sledované období let 2008 až 2016 v jednotlivých krajích ČR. Proces shlukové analýzy je prováděn ve statistickém programu Statistica.

Shluková analýza je statistická metoda, která shlukuje objekty do skupin tak, aby objekty náležící do jedné skupiny, byly sobě podobné. Shluky, které se spojí, jsou ty, které mají mezi

sebou nejmenší vzdálenost a jsou si nejpodobnější. Rozvrh shlukování se vyjadřuje nejčastěji pomocí grafického zobrazení, které se nazývá dendrogram. Dendrogram znázorňuje kompletní historii spojování do shluků od jednotlivých objektů až do jednoho shluku se všemi objekty. Názorně ukazuje průběh celé analýzy a je tak možné výsledky procházet oběma směry - dopředu i zpětně a najít tak optimální výsledek. [5]

Při shlukování se vychází z metody jednoduchého spojení, kdy vzdálenost dvou shluků je vzdálenost dvou nejbližších objektů z různých shluků. Pro měření vzdálenosti je použita Euklidova vzdálenost, která měří vzdálenost bodu od bodu. Postup shlukování je zobrazen na Obrázku 7.

Obrázek 7: Dendrogram shlukové analýzy regionů České republiky

Zdroj: zpracování dle [38]

Na Obrázku 7 osa y znázorňuje kraje České republiky a osa x vzdálenost, při které se shluky spojily. Lze říci, že vznikly čtyři nosné shluky, které na sebe postupně vázaly další jednotlivé kraje i celé shluky krajů. Z obrázku je patrné, že v souboru proměnných ve sledovaném období první shluk vytvořily Středočeský kraj a Jihočeský kraj, mezi kterými byla nejmenší vzdálenost, spojily se nejdříve a jsou si tedy nejvíce podobné. Tyto kraje i v předchozích analýzách měly téměř totožné výše škod způsobené korupční trestnou činností a měly stejné procento objasněnosti korupčních trestných činů. Kraje spolu sousedí, proto je možné, že spolupracují při vyšetřování korupčních trestných činů. Oba kraje se objevily v žebříčku ZIndex na prvních dvou příčkách v hodnocení kvality zadávání veřejných zakázek.

Druhý shluk vytvořily kraje Jihomoravský a Olomoucký. Tyto kraje se v předchozích analýzách měly obdobné výše škod způsobené korupční trestnou činností, činnost orgánů činných v trestném řízení v objasňování korupce v Olomouckém kraji byla ale podstatně úspěšnější. V Olomouckém kraji činila ve sledovaném období objasňování korupčních trestných činů 61 %, v Jihomoravském kraji objasňování činila pouze 53 %.

S poměrně větší vzdáleností se spojily kraje Královéhradecký a Pardubický. Větší vzdálenost při spojení tohoto shluku je způsobena rozdílem mezi výší škod v jednotlivých krajích. Ve třetím shluku mají kraje obdobné hodnoty, ale při jejich porovnání je na tom Pardubický kraj podstatně lépe. Má nižší počet zjištěných korupčních trestných činů i nižší škody způsobené těmito trestnými činy. Společným znakem těchto krajů mimo jiné je, že oběma bylo také pozastaveno poskytování evropských dotací v rámci regionálních operačních programů.

Čtvrtý nosný shluk tvoří kraj Ústecký s krajem Libereckým. V předchozích analýzách se tyto kraje umístily poměrně na vysokých příčkách. Oba kraje mají obdobné počty korupčních trestných činů a výše škod. Největší rozdíl ale mezi těmito kraji lze nalézt v procentuální objasňování korupčních trestných činů. Zastupitelstva obou krajů zřídila pro své občany protikorupční linku a patří mezi kraje, které se bojí proti korupci aktivně věnují.

Z obrázku je na první pohled viditelná velká vzdálenost Prahy od ostatních krajů. Tvoří zcela samostatný shluk a je tedy od ostatních krajů velmi odlišná ve všech sledovaných proměnných. Přestože shluková analýza spojila všechny kraje do jednoho výsledného shluku, mezi některými kraji existuje opravdu velká vzdálenost, kterou způsobuje zejména rozdíl v krajích ve výši škod způsobenou korupční trestnou činností.

4.8 Hodnocení korupce v regionech ČR ze strany mezinárodních organizací

V roce 2014 vydala Evropská komise **Zprávu Evropské komise o boji proti korupci**, kde popisuje stav v jednotlivých členských zemích Evropské unie. Konkrétně se zabývá zavedenými protikorupčními opatřeními, které z nich se osvědčily a co a jak je potřeba zlepšit. Charakter i rozsah korupce se napříč státy liší. V České republice si Komise nejvíce všímá problémů s veřejnými zakázkami a zneužívání veřejných fondů.

Jednalo se zejména o využívání dotací ze strukturálních fondů EU pro programové období 2007–2013, kdy bylo vyčleněno 26,7 miliard eur. V roce 2011 komise zjistila určité nedostatky

ve fungování řídicího a kontrolního systému a poslala České republice varovný list, že špatně čerpá dotace. Dotace přitom v těchto případech často končily u firem s vazbami na místní politické špičky, nebo v nichž přímo členové ČSSD či ODS usedali. Navíc si Evropská komise všimla toho, že při losování veřejných zakázek na severozápadě Čech až příliš často vyhrávají ty samé společnosti. V souvislosti s varovným listem Česká republika pověřila jistou společnost, aby provedla audit. Společnost zjistila špatné čerpání dotací vy výši cca 40 %. Ministerstvo financí provedlo vlastní audit, který zjistil chybovost ve výši 4 %. Na to Evropská komise zahájila kontrolu ROP Severozápad a stanovila chybovost v čerpání dotací na 10 %. Podle Evropské komise pochybila regionální rada ROP Severozápad tím, že měla nedostatečnou manažerskou kontrolu a nevhodný výběr projektů. Na vině bylo také Ministerstvo financí, které mělo nevhodný audit operací a podalo nedůvěryhodné informace ve výroční zprávě o kontrole. Za tyto pochybení stanovila pokutu ve výši 2,5 miliardy korun a několik vysoce postavených úředních osob odpovědných za využívání finančních prostředků z EU bylo vyšetřováno kvůli korupci. Na základě zjištěného úplatkářství v souvislosti s netransparentním rozdělováním evropských dotací přerušila Komise jejich přísun v regionu Severozápad. Podle komise je v ČR příčinou nedostatků v čerpání z fondů EU netransparentnost ve veřejné správě, nedostatky v legislativě a její obcházení a netransparentnost veřejných zakázek.

Po dalších kontrolách bylo pozastaveno poskytování evropských dotací také u regionálních programů ROP Jihozápad (Jihočeský a Plzeňský kraj), ROP Severovýchod (Liberecký, Královéhradecký a Pardubický kraj) a ROP Moravskoslezsko (Moravskoslezský kraj). Komise vidí jako problém výběr konkrétních projektů a nedostatečnou kontrolu ze strany Ministerstva financí jako auditního orgánu. Do ROP Severozápad byl příjem dotací obnoven až po dvou letech. Kraje ale musely zaplatit pokutu 900 milionů korun. [26]

V roce 2016 byla Česká republika kritizována výborem pro rozpočtovou kontrolu **Evropského parlamentu** za špatné čerpání dotací z Evropské unie. Jedná se zejména o porušování pravidel při zadávání mnohamilionových zakázek. V kraji Praha zmiňoval Evropský parlament případ monitorovacího systému evidující evropské dotace v období 2014 až 2020, zakázku Ministerstva pro místní rozvoj, kterou řeší i Policie ČR jako předraženou s možností uplácení. [23]

Kancelář demokracie, lidských práv a práce Ministerstva zahraničí Spojených států Amerických každoročně zveřejňuje tzv. **Country Reports on Human Rights Practices** (Zprávy o stavu lidských práv), ve kterých komentuje stav zemí v uplynulém roce. Vycházejí

z informací, které poskytují americké ambasády ve sledovaných zemích. Zprávy slouží jako zdroj pro formování politiky, přidělování prostředků zahraniční pomoci a podporu bezpečnostního sektoru. V této zprávě se kromě dodržování lidských práv, společenského útlaku či diskriminaci vyjadřují ke korupci. V České republice dlouhodobě kritizují korupci ve veřejné správě v souvislosti s nedostatečným stíháním vysoce postavených úředníků. Podle zprávy k malému počtu stíhání těchto úředníků vedou politické tlaky a neefektivní policejní vyšetřování. Velkým problémem vidí i zadávání veřejných zakázek. Kraje České republiky byly také ve sledovaném období kritizovány za nedostatečné nebo neefektivní zákony vyžadující zveřejňování původu majetku, neúčinná pravidla řídicí financování a lobbistickou činnost volebních kampaní a politických stran. Nejběžnějším typem korupce je ale podle zpráv prosté podplácení, zejména u dopravních policistů vyžadujících úplatek při kontrolách řidičů.

V březnu 2017 kancelář vydala zprávu za rok 2016, ve které České republice vytýká jako každý rok problém korupce. Dokument upozorňuje na zvýšený počet trestných činů spáchaných policisty a korupci v kraji Praha provázející nákup vojenských obrněných vozidel Pandur, za který byl odsouzen ke čtyřem letům ve vězení a pokutě čtyř milionů korun lobbista Marek Dalík, který měl údajně požadovat několik milionů korun za zprostředkování nákupu transportérů od firmy Steyer Company. [44]

4.9 Korupční kauzy

Provedená analýza korupčních trestných činů prokázala jejich nadprůměrný výskyt v řadě krajů. Některé korupční kauzy vstoupily do povědomí občanů díky jejich značné medializaci a zapojení vysoce společensky postavených lidí, politiků a úředních osob. V následujícím textu budou přiblíženy nejznámější kauzy z regionů, které byly na základě provedené analýzy vymezeny jako regiony nejvíce poškozené korupcí.

4.9.1 Karlovarská losovačka

Jedním z nejvíce korupcí poškozených krajů je kraj Karlovarský. V rámci tohoto kraje je nejznámějším korupčním případem tzv. Karlovarská losovačka. Kauza se stala v roce 2007 v Karlových Varech, kdy se jednalo o přidělení veřejné zakázky na stavbu multifunkční sportovní haly. Do výběrového řízení se přihlásilo šestnáct uchazečů na dodavatele stavby této sportovní haly. Z těchto šestnácti uchazečů o zakázku se losováním s přítomným notářem mělo vybrat pouze pět firem. Jedním z uchazečů byla liberecká stavební firma Syner, která údajně půl roku před výběrovým řízením poptávala stavební prvky na zmíněnou halu. Před tímto

výběrovým řízením bylo tedy podezření na korupční jednání. Při notářském losování první tři lístky vylosovali rychle, zbývající dvě firmy včetně Syneru byly losovány několik desítek vteřin. Losující to komentoval tak, že jsou lístky slepené, a nemůže je proto v osudí oddělit. Všemuh přihlížela notářka, kterou mužovo počínání rozesmálo. Výběrové řízení vyhrála stavební firma Syner, která sportovní halu postavila za zhruba 1,2 miliardy korun. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu České republiky losování dvou posledních zájemců mohlo navodit dohady o tom, že osoba ve skutečnosti vůbec nelosuje, ale hledá v nádobě předem určený lístek, který má vytáhnout, avšak lístek se jí nedaří najít. [24]

K vyšetřování dostali podnět Policie ČR, Úřad na ochranu hospodářské soutěže a Státní zastupitelství České republiky, ale nebylo nic došetřeno, případ byl odložen a nebyl nikdo odsouzen. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vydal pouze rozhodnutí o protizákonném jednání a uložil městu pokutu ve výši 500 000,- korun českých za netransparentní losování. Na tuto stavbu byla poskytnuta dotace, ale protože nebyly peníze vynaloženy transparentně, v roce 2014 bylo finančním úřadem rozhodnuto, že město musí dotaci ve výši 156 milionů vrátit a zaplatit penále ve stejné výši. Město Karlovy Vary se proti tomuto rozhodnutí odvolalo. [30] [31]

4.9.2 ROP Severozápad

V Ústeckém a Karlovarském kraji se jednalo o kauzy týkajícího se netransparentního rozdělování evropských dotací z Regionálního operačního programu v regionu soudržnosti Severozápad, kam tyto kraje spadají. V roce 2011 bylo zjištěno dle auditu Ministerstva financí ČR, že Dotační úřad ROP Severozápad chyboval ve 35 zkoumaných případech evropských dotací. Jednalo se o uplácení při jejich rozdělování. Obviněn byl ředitel Úřadu Regionální rady regionu soudržnosti Severozápad Petr Kušnierz a další čtyři osoby. Kušnierz chtěl podle obžaloby po žadatelích provize v hodnotě cca dvou milionů korun z přidělených dotací za to, že vybere jejich projekt. Podle obžaloby došlo výměnou za úplatky k ovlivňování schvalování dotace na tři projekty – hotel pod Třebouňským vrchem, penzion v Chomutově a plánovaná rekonstrukce fotbalového hřiště u Chomutova. V lednu 2013 Vrchní soud vynesl rozsudek, kdy Petra Kušnierze odsoudil za přijímání úplatků a zneužití pravomoci úřední osoby na 5 let odnětí svobody. V roce 2014 byl ale podmíněčně propuštěn.

Před soudem stanul dále bývalý ředitel ROP Severozápad Pavel Markvart a bývalý náměstek hejtmanky Ústeckého kraje Pavel Kouda, kteří získali dvouletou podmínku a úřednice Irena Kotlanová, která byla odsouzena na dva roky odnětí svobody. Irena Kotlanová podala výpověď

a popsala praktiky při rozdělování evropských dotací. A znovu byl také obviněn Petr Kušnierz na sedm let odnětí svobody nepodmíněně. Jednalo se o jedenáct projektů, většinou šlo o modernizaci skiareálů v Ústeckém kraji. [21]

Soudy stále řeší několik dalších trestních kauz a policie začala zatýkat obžalované i v roce 2016. Bylo obviněno dalších 24 lidí, např. hejtmanka Ústeckého kraje Jana Vaňhová, starosta Chebu Petr Navrátil nebo senátor Alexandr Novák, který byl ale v zahraničí. Vzat do vazby byl pouze podnikatel Daniel Ježek. V prosinci 2016 byl zatčen na letišti v Německu na základě evropského zatýkacího rozkazu podnikatel a bývalý senátor Alexandr Novák, který měl spolu s dalšími dvěma podnikateli rozhodovat o rozdělování dotací. Nyní se rozhoduje o jeho vydání do České republiky, kde by začalo soudní stíhání. [25]

4.9.3 Nákup vozidel Pandur

V roce 2011 bylo poukázáno na kraj Prahu, konkrétně na nákup transportérů Pandur pro Armádu ČR. Dříve již vláda Stanislava Grosse vyhlásila výběrové řízení, kdy se ucházela o zakázku společnost Steyr a společnost Patria, která údajně prohrála kvůli horšímu programu investic do ekonomiky. První smlouvu s firmou Steyr uzavřela v roce 2006 vláda Jiřího Paroubka. Nastupující vláda Miroslava Topolánka však v roce 2007 od zakázky ustoupila kvůli porušení podmínek ze strany dodavatele. V roce 2009 ale vyjednali nové podmínky a zakoupilo se 107 těchto vozů za 14,4 miliard korun. Jednotková cena vozidla Pandur bylo podstatně vyšší než v případě srovnatelných nákupů v zahraničí.

V roce 2010 byly zveřejněny rozhovory s bývalými manažery Steyeru, podle kterých byl nákup vozů spojen s provizemi pro politiky, a na jejichž základě nákup vozů začala vyšetřovat Policie ČR. Vyšetřování přineslo zjištění, že si tajemník premiéra Miroslava Topolánka Marek Dalík vyžádal od firmy Steyr úplatek 450 milionů korun za hladké pokračování zakázky. Na základě této výpovědi Policie ČR zadržela v roce 2012 Marka Dalíka, kterého poté postavila před soud z důvodu pokusu o podvod a později i korupčního jednání. Mladá Fronta dnes také upozornila na smlouvu z roku 2002 s lobbyistou Janem Vlčkem. Podle ní firma Steyr platila za schůzky s politiky. Bývalí manažeři Steyeru na skrytých nahrávkách uvedli, že se na zákulisních dohodách podíleli Pavel Musela, Stanislav Gross, Karel Kühnl a Marek Barták. [36]

V únoru roku 2016 byl odsouzen Městským soudem v Praze k nepravomocnému trestu pěti let odnětí svobody a k pokutě pět milionů korun, proti němuž byl advokátem odvolán. V květnu

2016 Vrchní soud v Praze potvrdil nepodmíněný trest odnětí svobody na čtyři roky a peněžitý trest snížil na čtyři miliony korun, proti kterému se už nelze odvolat.

Na konci roku 2016 byly zveřejněny dokumentace, které shromažďovalo Centrální státní zastupitelství pro stíhání hospodářských trestních věcí a korupce ve Vídni. Podle této dokumentace uzavřela firma Steyr smlouvu o lobbyingu s českou společností Pamco, která patřila Pavlu Muselovi, příteli bývalého premiéra Stanislava Grosse, jehož vláda o vypsání veřejné zakázky rozhodla. Firma Pamco měla nárok na provizi 450 miliónů korun za zprostředkování obchodu s českou vládou. Teprve po pravomocném rozsudku Marek Dalík promluvil o zákulisí zbrojní zakázky, kdy měl být pouze prostředníkem. Na základě jeho slov vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová uložila detektivům protikorupční služby, aby jeho výroky začali prověřovat. [29] [40] [45]

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala problematikou korupce. Jejím cílem bylo vymezení trestných činů, které jsou v podmínkách ČR vnímány jako korupční. Práce dále obsahovala analýzu časových řad statistik Policie ČR a komparaci regionů ČR z hlediska míry jejich zasažení korupcí.

Úvodní část práce se zabývala teoretickými východisky problematiky korupce, jako např. její definicí či příčinami a důsledky korupčního chování. Korupce se vyskytuje v různých formách a může zahrnovat různé druhy chování, které samostatně za korupci považovat nelze, ale souvisejí s ní tak, že vytvářejí vhodné prostředí a příležitosti k jejímu páchání. Druhá kapitola této práce byla věnována popisu jednotlivých korupčních trestných činů podle toho, jak jsou vymezeny Trestním zákoníkem. Další kapitola byla zaměřena na protikorupční aktivitu na území České republiky. Na boj proti korupci se zaměřují nejen národní, ale i mezinárodní organizace a instituce. Děje se tak na rovině vládní, ale i nevládní, ve formě ziskových či neziskových organizací, občanských sdruženích nebo obecně prospěšných společností.

Vhodné je také zmínit hodnocení České republiky na základě Indexu vnímání korupce zveřejňovaným Transparency International. Po mnohaletém propadu se Česká republika již několik let zlepšovala a v roce 2015 byla na 37. místě. Na tomto pozitivním postupu se zejména podepisoval razantnější a důslednější přístup orgánů činných v trestním řízení a odhalení velkých korupčních kauz, kterých se účastnily velké politické špičky. Tlak Evropské unie přispěl k vytvoření řídicího a kontrolního systému u Evropských fondů a podepsal se také na těchto pozitivních změnách.

V roce 2016 ale Česká republika neudržela pozitivní trend a sestoupila v hodnocení CPI na 47. místo. Dlouhodobě je kritizována za legislativu týkající se korupce, zejména za absenci regulace lobbyingu. Potřebné zákony jsou přijímány v nedokonalé podobě jako např. Zákon o střetu zájmů, o financování politických stran či o loteriích. U některých zákonů vážne jejich aplikace v praxi nebo nejsou přijímány vůbec. Značným nedostatkem jsou zákony o whistleblowingu nebo o rozšíření pravomocí Nejvyššího kontrolního úřadu, které nevyšly v platnost. Očekávání vytvořená ohalováním velkých korupčních kauz v letech minulých také nebyla naplněna, protože většina z nich se nepodařila vyřešit a byla odložena, což může způsobovat nedůvěru ve stát i jeho složky.

Obsahem bakalářské práce byla rovněž analýza korupční trestné činnosti v regionech České republiky. Za regiony byly považovány jednotlivé kraje České republiky. Přestože je problematika korupce velmi aktuální, na regionální úrovni je toto téma zanedbáváno. Pro analýzu bylo využito tzv. tvrdých dat policejních statistik. Statistiky zahrnují počty všech zjištěných trestných činů na území České republiky, ze kterých byly vybrány pouze trestné činy vymezené v druhé kapitole této práce.

Bakalářská práce splnila definovaný cíl. Analýza korupčních trestných činů zahrnuje vývoj těchto činů ve sledovaných letech 2008 až 2016. Z analýzy vyplývá, že nejvíce korupčních trestných činů bylo zjištěno v roce 2013. Od roku 2012 počet zjištěných korupčních trestných činů stále klesá. Nelze ale s jistotou říci, že pokles je zapříčiněn snížením počtu spáchaných trestných činů. Za následek poklesu by se dalo považovat i snížení úspěšnosti příslušných orgánů v odhalování korupčních trestných činů. Na základě analýzy bylo také zjištěno, že korupční trestná činnost se na celkové kriminalitě podílí opravdu minimálně, ač mají lidé pocit, že je korupčních trestných činů mnoho. Příčinou tohoto pocitu může být, že korupční kauzy bývají často medializovány. Objasněnost korupční trestné činnosti ve sledovaném období se pohybuje v průměru na úrovni 62,66 %, což pozitivně vypovídá o činnosti orgánů činných v trestním řízení. Na druhou stranu je ale podle Transparency International je odhaleno pouze 1 % korupčních trestných činů, zbytek těchto činů zůstává latentních. Nejčastějším korupčním trestným činem je v regionech ČR dle analýzy trestný čin dle § 329 - Zneužití pravomocí úřední osoby.

Z dílčích analýz zahrnutých v této práci vyplývá, že regionem, který je nejvíce zasažený korupcí, je kraj Praha, který má největší počet zjištěných korupčních trestných činů a dosahuje nejvyšších finančních škod způsobených korupční trestnou činností. V letech 2011 až 2014 se od průměrných hodnot vychyluje i kraj Karlovarský, ve kterém by na výsledek mohly mít vliv některé korupční kauzy zmíněné v závěru analýzy. Nejlépe se umístil Zlínský kraj, který vykazoval v téměř všech dílčích analýzách nejlepší výsledky. Na základě shlukové analýzy porovnávající počty zjištěných a objasněných korupčních trestných činů a výše škod způsobených korupční trestnou činností, bylo zjištěno, že vzájemně nejpodobnější si jsou kraje Středočeský a Jihočeský. Tyto kraje mají při přepočtu na jednoho obyvatele téměř totožný počet korupčních trestných činů a jejich objasněnost dosahuje stejného procenta. Od ostatních krajů se s velkým rozdílem odlišuje Praha, která má i po přepočítání na počet obyvatel největší počty zjištěných korupčních trestných činů a dosahuje nejvyšších finančních škod v řádech milionů korun.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] BAŽANTOVÁ, I., et al. *Lobbing a korupce při tvorbě veřejné politiky*. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 2007. 132 s. ISBN 978-80-7175-144-1.
- [2] DANČÁK, B., HOLOUŠEK, V., ŠIMÍČEK, V. *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně. Mezinárodní politologický ústav, 2006. 309 s. ISBN 80-210-4062-9.
- [3] DAVID, V., NETT A. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 345 s. ISBN 978-807-1795-629.
- [4] FRIČ, P. *Korupce na český způsob*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství G plus G, 1999, 302 s. ISBN 80-86103-26-9.
- [5] HENDL, J. *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. 3., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-482-3
- [6] HULINSKÝ, P. *Aktuální otázky trestněprávní ochrany společnosti před korupcí*. Praha: Police history, 2008, 153 s. ISBN 978-80-86477-47-3.
- [7] CHMELÍK, J. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003, 222 p. ISBN 80-720-1434-7.
- [8] CHMELÍK, J., TOMICA, Z. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011, 283 s. ISBN 978-80-7201-866-6.
- [9] CHMELÍK, J., HÁJEK, P. a kol. *Úvod do hospodářské kriminality*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 167 d. ISBN 80-86898-13-X.
- [10] JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, 904 s. ISBN 978-80-87212-49-3.
- [11] KLIMEŠOVÁ, M. *Korupce v ČR: Metodická příručka*. Praha: RESPEKT Institut, 2012.
- [12] KNAPPOVÁ, I. *Problematika korupce a její negativní aspekty, metody jejího odhalování a dokumentování*. Brno. 2009 diplomová práce. Brno: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Radim Dragoun.
- [13] KOLEKTIV AUTORŮ. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International Česká republika 2005 [online]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/pdf/skripta.pdf>.

- [14] KOLEKTIV AUTORŮ. *Lobbing a korupce při tvorbě veřejné politiky*. Praha: Prospektrum, 2007. ISBN 9788071751441.
- [15] PAVLIŠOVÁ, R. BUREŠ, R. *Občan proti korupci: příručka občanské protikorupční sebeobrany*. Praha: Transparency International - Česká republika, 2013, 52 s. ISBN 978-80-87123-19-5.
- [16] PETROVSKÝ, K. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2007, 192 s. ISBN 80-868-6194-5.
- [17] ROUDNÝ, R. *Korupce: boj proti korupci ve veřejné správě*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2001. ISBN 80-7194-314-2.
- [18] ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1450 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
- [19] *Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017*. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Praha, 2014 [cit. 2016-10-02]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/20068/Vladni-koncepce-boje-s-korupci-na-leta-2015-az-2017.pdf>
- [20] VOLEJNÍKOVÁ, J. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007, 390 s. ISBN 978-80-7259-055-1.

Internetové zdroje

- [21] *Aktuálně.cz* ROP Severozápad. [online]. [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/rop-severozapad/1~i:keyword:122593/>
- [22] ČESKÁ REPUBLIKA. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Občanskoprávní úmluvě o korupci. In: Sbíрка mezinárodních smluv ČR. Praha, 2014, číslo 3. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2004-3/zneni-0>
- [23] *Česká televize: ČT24* Evropský parlament kritizuje Česko za porušování dotačních pravidel a střet zájmů. [online]. 2016 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1748131-evropsky-parlament-kritizuje-cesko-za-porusovani-dotacnich-pravidel-a-stret-zajmu>
- [24] *Česká televize: ČT24* Karlovarská losovačka se městu prodraží o čtvrt miliardy. [online]. 2014 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1019155-karlovarska-losovacka-se-mestu-prodrazil-o-ctvrt-miliardy>

- [25] *České noviny*. V nové kauze ROP Severozápad je 24 obviněných včetně politiků [online]. 2016 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/v-nove-kauze-rop-severozapad-je-24-obvinenych-vcetne-politiku/1426702>
- [26] *European Commission*. Anti-Corruption report. [online]. 2014 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report_en
- [27] *European Parliament* Rules on lobbying and intergroups in the national parliaments of the member states. [online]. [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/workingpapers/pana/w5/default_en.htm#
- [28] *Hospodářské noviny* Korupce po česku, aneb co je doma to se počítá. [online]. 2012 [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: <http://m.ihned.cz/c1-54520420-o-vystave>
- [29] *IDNES.cz*. Žalobce žene Dalíka před soud za podvod v souvislosti s pandury [online]. 2014 [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vrchni-statni-zastupitelstvi-podalo-zalobu-na-marka-dalika-pq0-/krimi.aspx?c=A140515_124801_krimi_cen
- [30] *IDNES.cz*: *Karlovy Vary a Karlovarský kraj*. Případ „karlovarská losovačka“ končí. Policie postupovala správně [online]. 2011 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: http://vary.idnes.cz/pripad-karlovarska-losovacka-konci-policie-pri-vysetrovani-nechybovala-143-/vary-zpravy.aspx?c=A110405_175622_vary-zpravy_alt
- [31] *Lidovky.cz* Trest pro Karlovy Vary za „losovačku“. Státu musí zaplatit 300 milionů [online]. 2014 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/trest-pro-karlovy-vary-za-losovacku-statu-musi-zaplatit-300-milionu-1fb-/zpravy-domov.aspx?c=A140904_083229_ln_domov_ele
- [32] *Ministerstvo vnitra České republiky*. Vládní program boje proti korupci v České republice [online]. s. 45 [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/dokumenty>
- [33] *Ministerstvo vnitra České republiky*. Výzva k zaslání žádostí o poskytnutí dotace z dotačního programu: "Prevence korupčního jednání" v roce 2016 [online]. Praha, 2014 [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vyzva-k-zaslani-zadosti-o-poskytnuti-dotace-z-dotacniho-programu-prevence-korupcniho-jednani-v-roce-2016.aspx>

- [34] *Ministerstvo vnitra České republiky*. Zpráva o korupci v ČR: a o možnostech účinného postupu proti tomuto negativnímu společenskému jevu [online]. Praha, 2010, 2015 [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: <http://www.comrad.cz/item110a.htm>
- [35] *Nadační fond proti korupci* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017-10-2]. Dostupné z: <http://www.nfpk.cz/>
- [36] NOVÁK, A. *Tajná mise: Korupce* [online]. Praha: Transparency International-Česká republika, 2015 [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Korup%C4%8Dn%C3%AD-kaupy-na-Ministerstvu-obrany-Tajn%C3%A1-mise-Korupce.pdf>
- [37] *Parlament České republiky*. Úprava činnosti lobbyistů ve vybraných státech [online]. [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: https://invenio.nusl.cz/record/204099/files/nusl-204099_1.pdf
- [38] *Policie České republiky* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/policie-cr.aspx>
- [39] *Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí*. Způsoby regulace lobbingu ve vybraných zemích [online]. [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-temata/ostatni/IIIB---priloha.pdf>
- [40] SLONKOVÁ, S. Zpověď Marka Dalíka. *Neovlivní.cz* [online]. 2014 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <http://neovlivni.cz/zpoved-marka-dalika-2-dil-cela-pravda-o-kauzepandury/>
- [41] *Transparency International Česká republika* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/>
- [42] TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR: *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě* [online]. 2005 [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: http://www.prevencekorupce.cz/files/files/Korupce%20a%20protikorup%C4%8Dn%C3%AD%20politika_2.pdf
- [43] *Transparency International*. Transparency International the global coalition against corruption [online]. [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/>
- [44] *U.S. Department of State*. Country Reports on Human Rights Practices. [online]. 2017 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z:

<https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2016&dliid=265412>

[45] VESELOVSKÝ, M. Kroupa: Dalíka poslala do vězení Topolánkova výpověď, na začátku policie nechtěla kauzu vůbec řešit. *Aktualně.tv: DVTV* [online]. [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/kroupa-dalika-poslala-do-vezeni-topolankova-vypoved-na-zacat/r~ccbdf62aca8e11e5819a002590604f2e/?redirected=1490040331>